

Masteruppsats i offentlig förvaltning (VT-11)
Förvaltningshögskolan, Göteborgs Universitet
Silje Dahl
Handledare: Patrik Zapata
Examinator: David Karlsson

Kommunalt stöd eller kommunal styrning?

En fallstudie av Göteborgs kommun bidragsförfarande till ideella organisationer

Förord

Jag vill börja med att tacka tjänstemännen inom Social resursförvaltning för all hjälp genom hela uppsatsen. Tack för allt material och för att ni delat med er av era kunskaper samt gett mig möjligheten att medverka vid Göteborgs kommuns första Samverkansråd 2010. Tack också till alla representanter från de ideella organisationerna för att ni tagit emot mig och delat med er av er tid och ert vetande. Slutligen vill jag rikta ett särskilt tack till min handledare Patrik Zapata for allt stöd och värdefulla kommentarer. Tack till er som läst min uppsats och gett mig konstruktiv kritik.

Sydafrika, Maj 2011

Silje Dahl

Innehållsförteckning

1. Introduktion.....	1
1.1.1 När styrning av resultat blir styrning av verksamhet	1
1.1.2 Betydelsen av institutionell isomorfism.....	2
1.1.3 Ett bidragssystem utan likriktning	4
1.2 Föreliggande studie	4
1.2.1 Problemformulering	4
1.2.2 Syfte	5
1.2.3 Studiens bidrag.....	5
1.2.4 Nyckelord.....	5
1.2.5 Disposition	6
2. En genomgång av den svenska välfärdssektorn.....	7
2.1 Etablerandet av den Svenska välfärdssektorn	7
2.1.1 Välfärdssektorn tar ett kliv framåt	7
2.2 Ideella organisationer	9
2.2.1 Ideella organisationers funktioner.....	10
2.2.2 Hur ser bidragsdistribueringen till den ideella sektorn ut i Sverige?	12
2.3 Den kommunala sektorn	14
2.3.1 Göteborgs kommun.....	14
2.3.2. Social resursförvaltnings uppdrag.....	15
2.3.3 Kontakten mellan den offentliga och den ideella sektorn.....	15
2.3.4 Organisering av bidragsförfarandet	16
3. Studiens teoretiska ramverk	19
3.1 Att institutionaliseras	19
3.1.1 Institutionalismen.....	20
3.2 Institutionellt tryck	22
3.2.1 Tvingande isomorfism	22
3.2.2 Mimetisk isomorfism	22
3.2.3 Normativ isomorfism	23
3.3 Fem strategiska svar till institutionellt tryck.....	23
3.3.1 Anpassning.....	23
3.3.2 Kompromiss.....	23
3.3.3 Avvisande.....	24
3.3.4 Att utmana.....	24
3.3.5 Manipulation	24
3.4 Från teori till verklighet – Analysmodell.....	25
3.4.1 Olika former av institutionellt tryck.....	25
3.4.2 Olika typer av strategier som svar till det institutionella trycket	26
3.5 Preciserat syfte och frågeställning	26
4. Tillvägagångsätt.....	28
4.1 Vilka data behövs för att besvara forskningsfrågan och hur har data samlats in?	28
4.1.1 Val av insamlingsmetod.....	29
4.1.2 Intervjueffekter och validering.....	29
4.1.3 Avgränsningar och urval	30
4.1.4 Urvalsprocessen	31
4.1.5 Att välja ut organisationer att intervjua.....	32
4.1.6 Anonymitet.....	34
4.1.7 Att analysera empirin	34

5. Studiens ideella organisationer	36
5.1 <i>Nykter i Göteborg</i>	36
5.2 <i>Fakira</i>	36
5.3 <i>Alla människors lika rätt</i>	36
5.4 <i>Gemenskap för alla</i>	37
5.5 <i>Centralorganisationen</i>	37
5.6 <i>Unga i Göteborg</i>	38
5.7 <i>Integrera mera</i>	38
6. Empiri.....	39
6.1 Hur fungerar Social resursförvaltnings beslutsordning?.....	39
6.1.1 Möjligheter att påverka beslut.....	40
6.1.2 Kontakten med den ideella sektorn	40
6.1.3 De ideella organisationernas syn på bidragsförfarandet	42
6.2 Vilka former av institutionellt tryck möter organisationerna i deras relation med Social resursförvaltning?.....	44
6.3 Vilka strategier använder organisationerna för att möta det institutionella trycket?	46
7. Analys	49
7.1 Institutionellt tryck	49
7.2 Svar på institutionellt tryck	51
7.3 Sammanfattning analys	54
8. Slutsatser	56
8.1 Studiens genomförande.....	56
8.2 Vad visar studien?	56
8.3 Vad visar studien utifrån de underliggande frågeställningarna?.....	57
8.3.1 Hur fungerar Social resursförvaltnings beslutsordning?.....	57
8.3.2 Vilka former av institutionellt tryck möter organisationerna i deras relation med Social resursförvaltning?.....	58
8.3.3 Vilka strategier använder organisationerna för att möta det institutionella trycket?	59
8.4 Reflektioner kring studiens teoretiska ramverk	59
8.5 Generella slutsatser	61
8.6 Framtida forskning	62

1. Introduktion

Detta avsnitt behandlar relevant bakgrundsinformation samt föreliggande studies syfte och upplägg.

1.1.1 När styrning av resultat blir styrning av verksamhet

Hos svenska ideella organisationer råder det idag ett missnöje över hur distribueringen av bidrag till den ideella sektorn är utformat. Kommunerna vill få *valuta för pengarna* vilket ökar risken att organisationernas roll som kritiska röster försvinner (Johansson 2002:40). Enligt Johansson passar inte den ökade graden av mål och -/resultatstyrningen föreningslivet då det kan uppfattas som att staten sätter mål för organisationerna att uppnå (2003:62ff).

Resultatstyrning eller press att prestera är enligt Deephouse inget nytt fenomen utan är vanligt förekommande vid sociala nätverk eller genom statlig styrning (1999:147ff). Skillnaden idag är att organisationer inom den ideella sektorn i större utsträckning än tidigare behöver tillfredsställa den aktör som genom distribueringen av de finansiella bidragen realiserar ett tryck eller press på organisationerna (Frumkin & Galaskiewicz 2004:290f). Ökad press på ideella organisationer kan skapa splittringar i deras formella strukturer, detta är särskilt synligt hos mindre organisationer inom den ideella sektorn. De behöver i större utsträckning än andra finna en balans mellan anpassningen efter externt tryck och strävan efter att nå de mål organisationen internt strävar att nå (Cooney 2006:147ff).

Flera studier visar att bidragen till ideella organisationer fått en allt mer styrande läggning som påverkar organisationernas verksamheter och självständighet.¹ Organisationer inom den ideella sektorn hävdar att det är svårt att finna objektiva, rättvisa och tydliga kriterier för hur stödet till den ideella sektorn ska utformas (Johansson 2003:10). Nya villkor och extern påverkan har skapat en komplex miljö i vilken dagens ideella organisationer verkar (Austrin

¹ Proposition 2009/10:55 *Det civila samhället har en viktig betydelse för demokratin*

Johansson, S (2002) *Sociala ideella organisationer som kommunerna ser dem - Om kommunernas relationer med sociala ideella organisationer.*

Johansson, S. (2003) *Stöd eller styrning en utvärdering av statsbidragsmodellen till ideella organisationer inom det sociala området.* Socialstyrelsen

Johansson, S. (2005) *Ideella mål med offentliga medel- förändrade förutsättningar för ideell välfärd.*

Stockholm: Sober Förlag

SOU 2007:66 *Rörelser i tiden* Slutbetänkande av Utredningen om den statliga folkrörelsepolitiken i framtiden.

Utbildningsdepartementet

Statskontorets utredning (2004:17) *Bidrag till ideella organisationer Kartläggning, analys och rekommendationer*

Wijkström, F & Lundström, T. (2002) *Den ideella sektorn, organisationerna i det civila samhället* Sober förlag: Stockholm

2003:101f). Statliga riktlinjer är sällan tillräckligt anpassade till den verksamhet ideella organisationer bedriver. Det finansiella stödet blir därmed ofta likriktat och organisationer som anpassar sig efter statliga krav blir allt mer homogena (Cooney 2006:147ff).

I regeringens proposition från 2009 framgår det att när stöd ges till ideella organisationer som utför en service eller tjänst bör staten kunna ställa högre krav på motprestation. Vidare står det att måluppfyllnad borde bedömas utifrån hur väl organisationen presterar och således bör resultatstyrning kunna tillämpas på samma sätt som vid övrig statlig verksamhet (Prop. 2009/10:55). Inom Sveriges kommuner är det numera vanligt att skriva avtal med organisationer och kräva att det finansiella stödet riktas mot speciella målgrupper eller aktiviteter.

Ideella organisationers styrning befinner sig idag i en skärningspunkt mellan ökade krav på resultatredovisning och synen på de ideella organisationerna som självständiga aktörer (www.statskontoret.se). I samband med decentraliseringen av bidragssystemet från staten till kommuner tenderar ideella organisationer att i högre utsträckning behöva anpassa sig efter riktlinjer och krav för att erhålla finansiella medel. Strävan efter att kommun och stat ska ha en mindre styrande verkan på den ideella sektorn har allt mer urholkats inom svenska förvaltningar och ersatts av ett ökat tryck på organisationerna att prestera. De nya bidragsmodellerna som ideella organisationer ska anpassa sig efter är inte utformade utifrån organisationernas egna verksamheter utan har en mer övergripande karaktär.

1.1.2 Betydelsen av institutionell isomorfism

Den offentliga sektorns bidragsdistribuering har kommit att formas av standarder som ska appliceras på ett helt område eller fält. Centralisering av resurser inom ett område resulterar ofta i likriktning då organisationerna påverkas av samma press från den källa där resurserna kommer ifrån (DiMaggio & Powell 1983:148ff).

När organisationer inom samma område eller fält inkorporerar allmänna institutionella regler leder det till att organisationerna inom fältet blir homogena i sin struktur och kultur. Detta fenomen kallas isomorfism och kan bäst beskrivas utifrån en process som tvingar enheter inom samma organisatoriska fält att likna andra enheter (DiMaggio & Powell 1983:148ff).

Enligt DiMaggio och Powell finns det två typer av isomorfism, den konkurrerande och den institutionella. Den konkurrerande isomorfismen utgår ifrån marknadsorienterade system där fri konkurrens existerar. Institutionell isomorfism förklarar istället hur organisationer konkurrerar om politisk makt och institutionell legitimitet inom det område de är verksamma (DiMaggio & Powell 1983:148ff).

Teorin om institutionell isomorfism förklarar hur organisationer är en del av vad som kallas för organisatoriskt fält. Ett fält består av organisationer som bedriver liknande verksamhet. Inom ett fält kan organisationer utföra påtryckningar på varandra för att skapa likriktning och homogenisering och för att få igenom egna metoder eller standarder. Detta kallas för institutionellt tryck. När organisationer inom ett fält blir mer lika eller homogena skapas en ökad grad av isomorfism inom fältet.² Enligt DiMaggio & Powell finns det tre former för institutionellt tryck det tvingande, härmande och normativa trycket (1983:148ff). Alla organisatoriska fält menar Frumkin & Galaskiewicz är produkter av dessa former för institutionellt tryck då de reflekterar en organisations homogenisering (2004:286). Etablerade eller inflytelserika organisationer tenderar att ha lättare att anpassa sig efter utomstående institutionellt tryck eller press än mindre organisationer. Etablerade organisationer kan även tvinga sin omedelbara närhet att anpassa sig efter deras strukturer och skapa nya institutionella regler (Deephouse 1999:147ff och Meyer & Rowan 1977:341ff).

I Frumkin & Galaskiewicz studie visade det sig att frivilliga organisationer som var utsatta för tvingande institutionellt tryck blev mer formaliserade men att organisationer som utsattes för normativa influenser varken blev mer centraliserade eller formaliserade. Däremot visade det sig att vid härmande influenser var frivilliga organisationer i större utsträckning benägna att påverkas av andra frivilliga organisationer och bli byråkratiserade (2004:302).

Enligt Oliver är det enbart möjligt att finna en balans mellan internt och externt tryck om organisationen ingår kompromisser med externa aktörer som har en påverkan på den omliggande miljön eller om en organisation själv utesluter sig från den domän där pressen är som störst (1991:153ff).³

² Isomorfi betyder *systematisk likhet i form eller struktur* (www.ne.se)

³ Utförligare beskrivning av institutionellt tryck och svar på tryck återfinns i studiens teoretiska del med början på sidan 19.

1.1.3 Ett bidragssystem utan likriktning

Den offentliga och ideella sektorn bör inte beaktas som ett statiskt fält menar Wijkström mfl. Organisationer återfinns inom alla olika samhällssektorer och förändringsprocessen inom sektorerna kan vara ombytliga och komplexa. Nya organisationer tillkommer medan andra faller bort, bidragssystemet bör således utformas så det skapar utrymme för förändringar skriver Wijkström mfl (2004:17f). Varje år tenderar bidragssystemet att få fler inriktningar eller förändras så att den samlade bilden av hur bidragsförfarandet faktiskt fungerar blir allt mer komplext (Wijkström mfl. 2004:17f). Enligt regeringens proposition om ideella organisationer förefaller det finnas en tendens mot allt mer kortsiktiga stöd till det civila samhället och det antas föreligga mer styrning genom en ökad andel projektbidrag och verksamhetsbidrag (Prop. 2009/10:55).

Utvärderingen av de ideella organisationerna bör tillämpas så att staten, istället för att se huruvida organisationerna uppfyllt uppsatta mål borde fokusera på organisationernas ideologier och utvärdera hur kommunerna på bästa sätt har skapat värden som passar deras intressenter. Enligt Wijkström och Lundström bör utvärderingarna koncentreras mer på vad organisationen har tillfört samhället som den offentliga förvaltningen inte lyckats tillföra lika bra (2002:125). Bidragsförfarandet från den offentliga sektorn bör enligt Johansson utformas så de anpassas efter de ideella organisationernas särart för att undvika att likrikta bidragen. Staten bör resultatstyra bidragen utan att försöka styra organisationerna (Johansson 2003:18).

1.2 Föreliggande studie

1.2.1 Problemformulering

Föregående avsnitt indikerar att ideella organisationer behöver anpassa sig efter statens krav och riktlinjer för att tilldelas ekonomiska medel. Det kan således antas föreligga ett institutionellt tryck i organiseringen av bidragsförfarandet till ideella organisationer. Samtidigt som organisationerna inom den ideella sektorn behöver anpassa sig efter riktlinjer för att tilldelas finansiella medel bör riktlinjerna inte ha en styrande karaktär. Detta skapar en komplex situation i vilken organisationerna ska bedriva sin verksamhet och frågan blir hur relationen mellan de två sektorerna påverkas.

1.2.2 Syfte

Denna studie ämnar därmed öka förståelsen för vilka implikationer ett bidragssystem med specifika riktlinjer och högre krav får för relationen mellan den ideella och offentliga sektorn. Undersökningen är en fallstudie av Göteborgs kommun och deras organisering kring distribueringen av finansiella medel till ideella organisationer inom Göteborgs kommun. Eftersom undersökningen är en fallstudie omfattar den ingen jämförelse av hur bidragsförfarandet fungerar i andra svenska kommuner, eller i andra länder. Studiens fokus på Sverige och Göteborg återspeglas i valet av relevanta källor.

Uppsatsen ämnar undersöka: *hur bidragsförfarandet hanteras och organiseras i Göteborgs kommun, samt vilka implikationer bidragssystemet får på relationen mellan ideell och offentlig sektor i Göteborg.*

1.2.3 Studiens bidrag

Förhoppningen är att studien kan bidra med värdefull information till den institutionella teorin, genom att undersöka hur institutionellt tryck i form av kommunens organisering av bidragsförfarandet påverkar de ideella organisationerna och deras relation till den offentliga sektorn. Traditionellt sett har de flesta studier som behandlat bidragsgivning genomförts utifrån ett statligt eller kommunalt perspektiv där man i huvudsak fokuserat på system- eller givarperspektivet. Få studier fokuserar på vilka effekter bidragssystemet har på ideella organisationer, skriver Wijkström mfl (2004:21). Vidare är målsättningen att studien kan bidra med information om relationen mellan den offentliga och ideella sektorn, som i Sverige är ett relativt utforskat område.

1.2.4 Nyckelord

Nyckelord i studien är: *offentlig sektor* i form av Göteborgs kommuns Sociala resursförvaltning och deras organisering av bidragsdistribueringen till ideella organisationer inom Göteborgs kommun. *Ideell sektor* och de organisationer inom sektorn som tilldelas finansiella medel från Social resursförvaltning. *Bidragsförfarandet*, hur det är utformat och hur processen fungerar samt vilka krav och riktlinjer de ideella organisationerna ska anpassa sig efter. *Institutionellt tryck* i form av tvingande, mimetisk och normativt tryck. Vilken form av institutionellt tryck förekommer mellan de två sektorerna och på vilket sätt kan organisationerna motsätta sig eller påverka trycket. *Likriktning*, när ideella organisationer är

beroende av samma aktör och anpassar sig efter likadana riktlinjer ökar sannolikheten att de blir mer lika varandra och kan därigenom mista sitt oberoende och sin självständighet.

1.2.5 Disposition

I nästkommande kapitel följer en redogörelse av välfärdsektorns utveckling fram till idag och en beskrivning av hur bidragsförfarandet till svenska ideella organisationer har utvecklats. Vidare följer en utförligare beskrivning av Göteborgs kommun och Sociala resursförvaltning som är ansvarig för distribueringen av bidrag till den ideella sektorn. I kapitel tre presenteras den institutionella teorin som kommer att ligga till grund för studiens teoretiska del där olika former för institutionellt tryck och svar på tryck presenteras. Kapitel fyra redogör för studiens metodval samt vilka metodologiska bedömningar som har gjorts. Därefter introduceras de ideella organisationer som valts ut som studiens empiriska material. I kapitel sex presenteras det material som har samlats in via intervjuer med representanter från den ideella och offentliga sektorn. Det analytiska kapitlet analyserar vilken form av institutionellt tryck som förekommer mellan Social resursförvaltning och organisationerna inom den sociala sektorn och hur organisationerna hanterar och svarar till det institutionella trycket. Studiens avslutande kapitel svarar på studiens preciserade syfte samt de underliggande frågeställningarna. Vidare presenteras generella resultat och rekommendationer inför framtida forskning.

2. En genomgång av den svenska välfärdssektorn

Följande kapitel tar sin utgångspunkt i hur välfärdsektorn utvecklats från tidigt 1900-tal till den förvaltning vi känner idag med stor offentlig och ideell sektor. Vidare presenteras det nya marknadsorienterade förfaringsätt som idag präglar välfärdssektorn. Kapitlet belyser sedan innebörden av ideella organisationer och deras funktioner, samt hur stödet till den ideella sektorn är utformat. Kapitlet avslutas med en genomgång av Social resursförvaltning i Göteborg och hur deras arbete med bidragsdistribuering är organiserat.

2.1 Etablerandet av den Svenska välfärdssektorn

Det svenska välfärdsamhällets utveckling har präglats av olika skeenden som slutligen lett fram till den offentliga förvaltning vi ser idag. Tanken om ett välfärdssamhälle tog sin början mellan 1870 och 1920-talet och kännetecknas av sin *experimentella* karaktär då perioden den kantades av ständiga diskussioner kring syftet med och utformandet av välfärdspolitiken. Den experimentella perioden övergick under 1930-talet till det så kallade *konsolideringsskedet*. Under *konsolideringsskedet* diskuterades hur välfärden skulle utformas och efterföljdes därefter av den mer *expansiva* perioden som karakteriserades av en ökad ekonomisk tillväxt som fortsatte fram till 1970-talet. Perioden från 1970-talet kallas *reformuleringsskedet* och har kantats av ekonomisk tillbakagång och en mättnad beträffande utbyggnaden av välfärden. Trots en mättnad kring utbyggnaden av välfärdssektorn växte den ideella sektorn under 1970-talet och nya former av samhällsintressen fick spelrum och inkluderades i den offentliga debatten. Under 1980-talet blev den ideella sektorn officiellt en del av den svenska välfärdsstaten (Engberg 1986:107f).

Den ideella sektorn inom Sverige är förhållandevis stor inom områden som fritid och kultur men relativt liten inom välfärdsektorns kärnområden. I samband med att olika samhällsintressen växte fram i det svenska samhället under 1970 och 1980-talet började också statsbidragen till den ideella sektorn att expandera (Wijkström & Lundström 2002: 125). I dag är den ideella sektorn relativt självförsörjande inom områden som ligger utanför välfärdsektorns kärnområden däremot uppgår stödet inom området till omkring 70-80 procent av de ideella organisationernas intäkter (Johansson 2003:16). Idag är över 94 procent av alla svenskar medlemmar i ideella organisationer och det arbete som utförs inom sektorn motsvarar ca 300 000 heltidsanställda (Johansson 2003:16).

2.1.1 Välfärdssektorn tar ett kliv framåt

Under senare delen av 1990-talet har en rad politiska förändringar kommit till stånd inom den svenska offentliga förvaltningen. I takt med att Sveriges kommuners ekonomi försämrades

under 1980-talet ökade kritiken mot hur den offentliga förvaltningen och i synnerhet kommunerna styrdes. Det började argumenteras för att den politiska styrningen skulle ske i form av måluppföljning och att det ekonomiska ansvaret skulle delegeras och decentraliseras (Montin 2005:19f). Enligt Montin är dagens målstyrningstänkande naivt. Politikerna förväntas formulera mål som ska fungera på olika nivåer och mellan olika professionella grupper. I själva verket består den offentliga sektorn av motstridiga organisationer och intressen som inte låter sig inordnas i olika styrningssätt eller modeller. För politikerna är det besvärligt att formulera mål som är såpass precisa att förvaltningen och institutionerna vet vad som förväntas av dem. Eftersom målen kan vara både motsägande och oklara är de även svåra att utvärdera skriver Montin (2005:19ff).

I diskussionen kring förändringar och nya former för målstyrning inom den offentliga förvaltningen har begrepp som *New Public Management* (NPM) och *New Governance* allt mer synliggjorts (Ahrne 1998:102f). NPM har ursprungligen två funktioner, den ena är att introducera privata styrningsmekanismer till den offentliga sektorn och den andra är att introducera konkurrens till den offentliga sektorn (Rhodes 1996:655). NPM är en standard som kännetecknar den nya, moderna och effektiva offentliga förvaltningen, NPM belyser hur strategier och tekniker i förvaltningen ska användas för att få bättre resultat. Den offentliga sektorn bör mer konkret *managementiseras* så att funktionerna som ledningen använder sig av liknar de som används inom företag (Ahrne 1998:102f). Governance kan istället bäst beskrivas som att statens maktmonopol nu delas av fler aktörer som utövar välfärdstjänster (Pierre & Peters 1998:231f). Governance är resultatet av interaktiva sociopolitiska former av styrning (Rhodes 1996: 657ff). Till skillnad från NPM är governance mer fokuserad på att öka den offentliga sektorns styrningskapacitet samt att prioritera och definiera mål (Pierre & Peters 1998:231f).

Sammanfattningsvis innebär governance ett försök att upprätthålla en viss politisk kontroll över den offentliga sektorn eftersom den offentliga sektorn ses som en förlängning av det allmänna intresset. NPM är istället ett sätt att transformera den offentliga sektorn där den enda skillnaden från privata organisationer ska vara produkten som tillhandahålls. Tillskillnad från NPM strategier, uppkommer governance från den politiska kultur där den är verksam vilket innebär att governance ser olika ut beroende på kontexten (Pierre & Peters 1998:233f). Enligt Ahrne är det svårare för en stat att implementera NPM strategier då det föreligger karakteristiska skillnader mellan företag och offentlig verksamhet. Stater är generellt mer

trögrörliga då deras regelverk är konstituerat i lagar och regler vilket det krävs samtycke från flera parter för att förändra. Företag är mer flexibla och har lättare att fly från sina problem, i staten ackumuleras dessa istället internt (1998: 218).

Det är inte bara den offentliga sektorn som inkorporerat marknadsorienterade mekanismer, enligt Eikenberry & Kluver har den ideella sektorn influerats av marknadsorienterade värderingar och inkorporerat detta i sin struktur (2004:138). De nya marknadsorienterade tillvägagångssätten för den ideella sektorn skapar dock kortsiktiga lösningar men med långsiktiga konsekvenser. När den ideella sektorn inkorporerar nya tillvägagångssätt undermineras sektorns möjlighet att upprätthålla ett starkt civilt samhälle menar Eikenberry & Kluver (2004:138). Nya marknadsorienterade tillvägagångssätt inom offentliga förvaltningar alstrar konsekvenser för demokratiseringen inom ett land och de ideella organisationernas möjligheter att upprätthålla ett fungerande civilt samhälle. I synnerhet när marknadsvärderingar inte tar i beaktande demokratiska värderingar skriver Eikenberry & Kluver (2004:132)

2.2 Ideella organisationer

Att en organisation är ideell innebär att den oavsett ekonomisk eller icke-ekonomisk verksamhet arbetar för att främja sina medlemmars intressen (www.sweden.gov.se). Internationellt refereras ideella organisationer till NGOs (Non governmental organisations) eller CSOs (Civil society organisations). Istället för att skilja på vinstdrivande eller ideella organisationer bygger den internationella terminologin till stor del på skillnaden mellan det statliga och icke-statliga. Benämningen icke-statlig har byggts upp för att säkerställa människors möjligheter att bilda föreningar eller på andra sätt mötas kring ett gemensamt intresse. Det är ett rättighetsskydd som i första hand är ett skydd mot staten själv. Även om många länder idag erkänt ideella organisationers roll för det civila samhället och dess roll för demokratin är rättighetsskyddet en av anledningarna till att föreningsfrihet och andra typer av skyddsregler för organisationer i det civila samhället skapats. Svenska civila samhällets organisationer tar även en allt större plats internationellt. I regeringens proposition står det skrivet *de tilltagande möjligheter som de icke-statliga, oftast ideella, organisationerna har att medverka i samråd och dialog i internationella sammanhang kan ses som ett uttryck för att majoriteten av stater kommit fram till att insyn och en öppen debatt gynnar det internationella beslutsfattandet på sikt* (Prop. 2009/10:55). Största skillnaden mellan svenska ideella organisationer och organisationer internationellt är att svenska organisationer är mer

självfinansierade. Genomsnittet inom den europeiska unionen är att ideella organisationer får 58 procent av sina intäkter från den offentliga sektorn medan de svenska ideella organisationerna endast tilldelas 29 procent (Prop. 2009/10:55).

2.2.1 Ideella organisationers funktioner

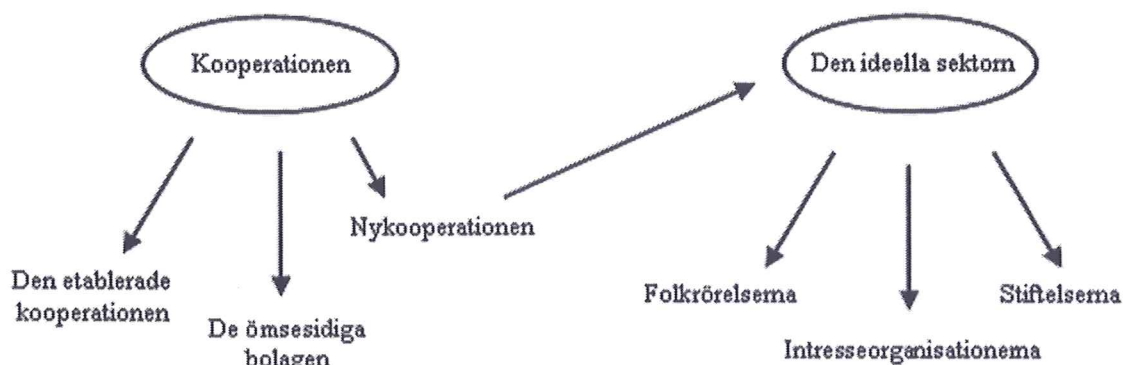
Svenska ideella organisationer intar i huvudsak två positioner, antingen servicefunktioner eller påtryckningsfunktioner (Engberg 1986:14).

Som ett led i att transformera och effektivisera den offentliga sektorn har det skett en förflyttning av ansvaret av välfärdstjänster till den ideella sektorn (Wijkström & Lundström 2002:217). I Wijkström och Lundströms undersökning visade det sig att över 40 procent av de tillfrågade organisationerna inom den ideella sektorn hade utfrågats om att ta över verksamheter som tidigare utförts av den offentliga sektorn (2002:217). De ideella organisationernas *nya* funktioner har samlats inom begreppet *social ekonomi*. Det nya konceptet innebär en klarare fokus på tillhandahållandet och produktionen av välfärdstjänster samt utvecklingen av kooperativ som en ny typ av resursfördelning från den offentliga sektorn (Wijkström & Lundström 2002:47f).

Begreppet social ekonomi introducerades under 1990-talet och har sitt ursprung i de fransktalande delarna av Europa. Social ekonomi består av fyra olika grupper 1) kooperativ 2) ömsesidiga företag 3) föreningar 4) stiftelser. Social ekonomi likställs med begreppet en tredje sektor. Wijkström och Lundström skriver att nya sociala rörelser som kooperativ har blivit ett centralt inslag inom den tredje sektorn och kan även sägas utgöra själva kärnan i begreppet social ekonomi (2002: 85ff).

Nedan visas vad som ingår i begreppet social ekonomi och hur fältet är uppdelat:

Social Ekonomi

(Wijkström & Lundström2002: 85ff).

Det kooperativa fältet ovan, benämnt som kooperationen, består av väletablerade förbund som bygger på gemensamt ägande. Många nya organisationer har tillkommit under senare år och benämns ofta som nykooperativ. Det finns idag flera former för kooperativ som föräldrakooperativ, kooperativ för människor med fysiska handikapp eller konsumentkooperativ för att välja några. Ömsesidiga bolag innebär att eventuellt överskott som genereras från bolagets verksamhet återgår till ägarna (Wijkström & Lundström2002: 85ff).

Den ideella sidan består till stor del av folkrörelser. Trots ordets ganska enkla betydning är det svårt att hitta en entydig definition på vad folkrörelse egentligen är uttryck för. Wijkström och Lundström skriver att de i sin undersökning fann att mer än 43 procent av de tillfrågade organisationerna ansåg sig vara folkrörelser. Det viktigaste kännetecknet betraktades vara att organisationerna ska vara demokratiska och öppna för alla, samt att medlemmar ska ha samma möjlighet att påverka organisationens arbete. De andra stora delarna inom den ideella sektorn är stiftelser och intresseorganisationer. En stiftelse skiljer sig från en förening då den ägs av sitt uppdrag. En stiftelse kan till exempel äga fastigheter eller värdepapper som är avsatta att motsvara stiftelsens syfte (2002:85ff). Intresseorganisationer företräder ett särskilt intresse som ställer krav på människor eller institutioner i samhället där deras verksamhet faller utanför det representativa styrelseskicket och som regleras lite i lag (Uhrwing 2001:9).

Påtryckningsfunktioner för ideella organisationer ser olika ut då resurser och medlemmar kan fördela sig ojämnt mellan organisationerna. Vissa organisationer tenderar att växa sig starka men tappar intresset för samhällets bästa på vägen och arbetar enbart utifrån vad som gynnar den egna organisationen skriver Öberg (1994:7). Organisationer som har en dominerande plats skriver Uhrwing har lättare att få tillträde och får vara med och samverka och konsultera, de får betydligt större möjligheter att påverka än andra mindre organisationer (Uhrwing 2001:27f). Få organisationer har tillträde till maktens innersta rum, de organisationer som ändå lyckas kallar Maloney m.fl för *insider groups*. Grupper som agerar på insidan etablerar en annan form av förhållande med statliga myndigheter eller politiska beslutsfattare och tenderar att skapa långsiktiga relationer. Grupper som börjar sin verksamhet på gräsrotsnivå kan ha svårt att byta strategi till ett tillvägagångssätt som grupper verksamma nära de politiska beslutsfattarna använder (1994:18ff).

Enligt Öberg skapar deltagande av ideella organisationer i politiken en viktig funktion då en organisation tenderar att ha medlemmar som känner sig delaktiga i hur politiken utformas (1994:9f). Engberg menar att de ideella organisationernas möjlighet till att påverka ligger i den offentliga förvaltningens interventionism. Desto mer omfattande de interventionistiska tendenserna är desto svårare för organisationer att påverka. Om de olika arenorna istället luckras upp kan de ideella organisationerna i högre utsträckning inverka på den offentliga förvaltningen (1986:95).

2.2.2 Hur ser bidragsdistribueringen till den ideella sektorn ut i Sverige?

Kartläggningen av statliga bidrag till ideella organisationer för år 2009 omfattar utbetalningar om totalt nära 7,7 miljarder kronor fördelade på 102 olika bidrag över statsbudgeten. Till detta kommer medel som fördelas utanför statsbudgeten, närmare bestämt cirka 1,6 miljarder kronor från överskottet från Svenska Spel, cirka 34 miljoner kronor ur Brottsofferfonden och 339 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden. Om också bidragen utanför statsbudgeten inkluderas blir den totala summan för bidrag till ideella organisationer 2009 närmare 10 miljarder kronor (sweden.gov.se).

Den gällande ordningen att ideella organisationer får statsbidrag från staten trädde i kraft mellan 1998 och 1999. Stöd gavs då i huvudsak till organisationer inom det sociala området som bedrev verksamheter inom alkohol och narkotika, våld mot kvinnor samt utsatta barn och deras familjer (Johansson 2003:58ff). Under slutet av 1990-talet tvingades staten skära ned på

bidragen till den ideella sektorn på grund av försämrade ekonomiska förutsättningar och en ansträngd statsbudget. Detta skapade nya förutsättningar då ideella organisationer blev beroende av bidrag som ett led i nedskärningarna (Johansson 2002:9). Enligt regeringens politik för det civila samhället bör dagens statliga verksamhet präglas av att förbättra villkoren för de ideella organisationerna som en central del i demokratiutvecklingen (www.regeringen.se). I Regeringens proposition om stöd till ideella organisationerna står det skrivet att det bör finnas enhetliga principer för de statliga bidragens utformning samtidigt som bidragssystemet bör utarbetas och anpassas efter verksamhetsområde (Prop. 2009/10:55)

Idag står den offentliga sektorn för ca 29 procent av den ideella sektorns intäkter medan 62 procent i huvudsak kommer från försäljning och medlemsavgifter och 9 procent från gåvor (sweden.gov.se). Syftet med dagens statsbidrag är att stärka kommunerna och landstingen samt komplettera statens insatser genom att stödja det sociala arbetet som bedrivs runt om i Sverige. I samband med ökat bidragsberoende från den ideella sektorn har Sveriges kommuner fått ett allt större inflytande på de ideella organisationernas handlingsutrymmen (Johansson 2003:8ff). Engberg menar att decentralisering är ett sätt att skapa beslutskompetens hos underordnade organisationer i syfte att rikta krav inåt istället för utåt. Istället för att kräva storskaliga lösningar tvingas beslutsfattare på respektive nivå att hitta egna möjligheter (Engberg 1986:154). Enligt Wijkström och Lundström har decentraliseringen till kommuner och landsting försvårat möjligheten till att se ett samlat förhållningssätt gentemot den ideella sektorn. Detta beror till stor del på att kommunerna varierar i storlek, skiljer sig mellan sakområden eller på andra lokala faktorer samt att kommunerna tenderar att förändra sitt intresse gentemot de ideella organisationerna beroende på område (Wijkström & Lundström 2002:216). I syfte att öka förståelsen för hur bidragsförfarandet till den ideella sektorn fungerar har Wijkström och Lundström delat in det statliga finansiella stödet i tre grenar (Wijkström & Lundström 2002: 221f). Den första formen av bidragsstöd ges till organisationer där syftet är att bidra till verksamheter som anses vara allmännyttiga. Exempel är idrottsrörelser eller kvinnoorganisationer där kontrollen på hur de finansiella medlen används är relativt låg. Den andra bidragsformen är indirekt stöd, detta kan ske i form av anläggningsstöd eller infrastrukturellt stöd. Slutligen kan stöd ges till organisationer som utför tjänster för staten eller övertar olika former av välfärstjänster (2002: 221f).

På grund av komplexiteten i det svenska bidragssystemet mellan den offentliga och ideella sektorn är det svårt att urskilja relationen mellan beroende och kontroll menar Wijkström & Lundström (2002: 221f). I regeringens SOU-rapport står det skrivet att det statliga stödet uppfattas som problematiskt ur ett styrningsperspektiv men ger samtidigt organisationerna handlingsfrihet i hur de använder bidragen (SOU 2007:66). I Johanssons utredning av det sociala statsbidragen fann han att det rådde stora skillnader inom statens egen beredning av beslut och uppföljning av bidrag till den sociala sektorn. Resultatstyrningen var nästintill obefintlig. Anledningen var att det inte fanns några riktlinjer om hur det sociala bidragen skulle disponeras (2003:58ff). Sedan Folkkrörelsepolitiken infördes som ett nytt politikområde 2001 har det heller inte skapats några generella riktlinjer för hur resultatstyrning inom det ideella området ska fungera (SOU 2007:66).

2.3 Den kommunala sektorn

Landstingen och regionerna i Sverige styrs av valda politiker vilket innebär att medborgarna har möjlighet att påverka och kontrollera hur landsting och regioner utför sina uppgifter. Kommunallagen styr hur landstingen och regionerna ska utföra sin verksamhet, men lagen ger stort utrymme för kommunalt självstyre. Detta innebär att kommunerna själva kan bestämma hur de ska dela ut sina resurser och på vilket sätt. Enligt Sveriges kommuner och landsting skapar självstyre en ökad form av effektivitet och helhetssyn i kommunernas arbete (www.skl.se). När den kommunala sektorn expanderat har detta emellertid inte bara skapat en ökad mängd uppgifter utan även en ny ambitionsnivå som i huvudsak kommer ifrån staten. Att ansvaret för vissa områden överförs till kommunal nivå behöver inte vara ett uttryck för självstyre det kan vara ett uttryck för decentralisering i form av ökade territorium på vilka kommunen verkar skriver Wijkström mfl (2004:36).

2.3.1 Göteborgs kommun

Göteborgs Stad bedrivs både i förvaltnings- och bolagsform. Totalt har Göteborgs stad som organisation en omsättning på 34 miljarder kronor. Organisationen omfattas av mer än 48 000 anställda där ca 33 000 arbetar inom Göteborgs tio stadsdelsförvaltningar. Det finns även 20 fackföreningar och 25 olika bolag. Inom Göteborgs kommun är det enheten Social resursförvaltning som är ytterst ansvarig för distribueringen av bidrag till den ideella sektorn. Innan Social resursförvaltning ansvarade för bidragsförfarandet låg det övergripande ansvaret för bidragsdistribueringen hos Göteborgs olika stadsdelsförvaltningar, bland annat Majorna och Lundby. Det var först 2008 som Social resursförvaltning fick i uppgift att bilda en enhet för stöd till den ideella sektorn. Enheten fick namnet Social ekonomi men har idag ändrats till

att heta *stöd till arbete för social ekonomi*. Vid inrättandet av den nya enheten sammanfördes de verksamheter som redan var etablerade inom området, vilket innebär att de organisationer som förut låg under stadsdelsförvaltningarna idag är samlade under enheten Social resursförvaltning.

2.3.2. Social resursförvaltnings uppdrag

Till skillnad från stadsdelarna i Göteborg vänder sig Social resursförvaltnings verksamhet till alla göteborgare och jobbar med ett flertal sociala områden som missbruk, utsatta barn och hemlöshet. Social resursförvaltnings stöd till ideella organisationer utgår ifrån att underlätta långsiktighet och kontinuitet i de ideella organisationernas planering. Social resursförvaltning ska även stödja organisationerna i deras roll som komplement till den offentliga förvaltningen. Stödet får inte medföra att kommunen har en styrande effekt på organisationerna eller inkräktar på organisationernas integritet eller självbestämmande. Huvudansvar för organisationens ledning och styrning ska ligga på organisationerna själva (www.goteborg.se).

Social resursförvaltning ger stöd till föreningar, stiftelser och kooperativ inom det sociala området och funktionshinderområdet i Göteborg. De ansvarar således för distribuering av bidrag till en större population än till exempel socialtjänsten eller andra bidragsfinansiärer (Larsson 2009:2ff). I huvudsak ska Social resursförvaltnings stöd inriktas på de organisationer som arbetar med starka sociala inslag som barn och ungdomar, pensionsföreningar, våld i nära relationer, integrationsnätverk samt handikapp och invandrarföreningar (Larsson 2009:10).

För att tilldelas ekonomiska medel behöver de ideella organisationerna uppfylla vissa riktlinjer. Såväl i Göteborgs stads budget som i riktlinjerna för bidrag till ideella organisationer framgår vilka politiska mål som ska följas och vilken riktning Social resursförvaltning ska arbeta mot. I riktlinjerna tydliggörs att kommunen inte ska medföra en styrande effekt på den verksamhet de ideella organisationerna bedriver och inte heller inkräkta på deras initiativ, integritet och självbestämmande (Larsson 2009:10f och www.goteborg.se).

2.3.3 Kontakten mellan den offentliga och den ideella sektorn

I arbetet med att disponera bidrag till Göteborgs ideella organisationer har Social resursförvaltnings handledare regelbundna kontakter med medlemmar och anställda inom organisationerna. Genom kontakterna kartläggs den enskilda organisationens behov.

Organisationerna kan även påverka och få sin röst hörd genom att lämna önskemål, svara på enkäter eller medverka vid olika mötesformer (Larsson 2009:11).

Arbetet för att förbättra samverkan mellan de olika kommunala verksamheterna är ett pågående arbete som ständigt kan förbättras. På en strategisk nivå finns det ett behov av att hitta ett forum för samverkan mellan stadsdelar, fackföreningar och bolag när det gäller utvecklande av olika samhällsrelaterade frågor. Samverkan bör enligt Larsson omfatta representanter från den kommunala sektorn likväl som från den frivilliga. Inom kommunen är det särskilt viktigt då tjänstemännen inom Social resursförvaltning behöver samverka för att garantera att det ekonomiska stödet fördelas så det överensstämmer med målgruppernas behov skriver Larsson (2009:26f). Tjänstemännen inom Social resursförvaltning arbetar enligt Larsson aktivt med att ta tillvara de ideella organisationernas erfarenheter och kunskaper i olika utvecklingsprojekt som pågår inom kommunen. Samverkan kommer dock inte till stånd lika lätt inom alla stadsdelförvaltningar, förutom praktiska orsaker kan det finnas bristande strukturer för hur samverkan ska fungera, det kan även finnas en misstro mellan verksamheterna. Den kommunala verksamheten kan till exempel ha uppfattningen att aktiviteter inom ideella sektorn är för ostrukturerade och därmed svåra att ta med i olika typer av behandlingsplaner. De ideella organisationerna kan i sin tur anse att kommunen är för styrande och oflexibla. Varje verksamhet har också olika förutsättningar, kulturer och sätt att arbeta på.

För att förbättra relationen krävs det att onödiga hinder försvinner och att fler möten skapas för att motverka att fördomar uppkommer menar Larsson. I syfte att förbättra samverkan arbetar Social resursförvaltning med en kartläggning av existerande nätverk och hur dessa kan bidra till att öka relationen med Social resursförvaltning. Under 2010 har även ett råd skapats med representanter från olika organisationer, politiker och tjänstemän för att diskutera samarbetet mellan de två sektorerna (2009:26f).

2.3.4 Organisering av bidragsförfarandet

De ideella organisationer som vill ansöka om finansiella medel ska inkomma med en komplett ansökan varje år. Ansökan handläggs och bedöms därefter av tjänstemän inom Social resursförvaltning. Organisationer som tidigare år har beviljats bidrag kan räkna med fortsatt stöd om det inte framkommer nya omständigheter som ger avkall på stödet. Exempel kan vara att organisationerna inte når uppsatta mål, att de fått en ökad självfinansiering eller att

kommunen fått en förändrad ekonomisk ram. Organisationerna behöver kunna redovisa sin verksamhet och utvärdera sina resultat och ska om kommunen kräver detta kunna lämna uppgifter om organisationens ekonomi. Om en organisation inte kan uppfylla kraven ska de meddela detta så att tjänstemännen kan erbjuda konsultativt stöd och finna lösningar tillsammans med organisationen. Om bedömningen leder till att organisationen inte längre kan uppfylla kraven kan bidraget avslutas (www.goteborg.se).

Det ekonomiska stöd som tilldelas organisationerna sker i huvudsak i form av föreningsbidrag men även tillfälliga projektbidrag (Larsson 2009: 10f). Bidrag från Social resursförvaltning söks årligen men det finns ingen uppsatt gräns för hur många år organisationerna får lov att söka. Enligt Larsson känner ett flertal organisationer i dialog med företrädare från Göteborgs kommun en oro över att enbart få bidrag för ett år i taget samt att beskedet om fortsatt bidrag inte kommer förrän i slutet av året (2009:30).

Nedan följer vilka grundläggande riktlinjer och krav en verksamhet bör uppnå och följa för att tilldelas ekonomiskt bidrag från Social resursförvaltning:

- Att man skall fungera enligt allmänt vedertagna demokratiska principer,
- Att man öppet tar ställning för demokratin som samhällssystem,
- Att ha godkända stadgar, styrelse och revisor för granskning av styrelsens förvaltning,
- Att varje kommunmedlem har rätt att bli medlem i föreningen och delta i verksamheten, såvida det inte finns sakliga och för kommunen godtagbara skäl att hindra denna rätt,
- Att föreningen inte får ha en uppmuntrande attityd eller bedriva verksamhet som kan skapa positiva attityder till missbruk av tobak, alkohol eller andra droger eller diskriminera på grund av kön, ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller liknande förhållanden samt sexuell läggning (Larsson 2009:10).

Bidragsnivån till ideella organisationer kan variera mellan 17000 kronor per år till 6 miljoner kronor. Organisationerna som tilldelas bidrag skiljer sig i utformning och arbetssätt. De ramar som finns för hur mycket bidrag en organisation ska tilldelas beslutas utifrån verksamhetens budgetramar året innan. Det här menar Larsson innebär att nya föreningar eller nya idéer inte får ett lika stort ekonomiskt utrymme om inte en eller fler organisationer lägger ned sin

verksamhet. Det här resulterar i en viss tröghet i systemet och nytänkande och flexibilitet hålls tillbaka. Innan nya bidrag beviljas är det därmed viktigt att se över hur väl de existerande organisationerna fungerar. Larsson menar att nya verksamheter kan öppna upp för ett mer dynamiskt bidragssystem. Det bör därmed diskuteras kring om en viss procent av den befintliga bidragsbudgeten borde gå till nya verksamheter (2009:31).

3. Studiens teoretiska ramverk

I följande avsnitt redovisas delar av den institutionella teorin som ligger till grund för studien. Den första delen av kapitlet redogör för huvuddragen i den institutionella teorins begrepp och faktorer som kan vara viktiga att ha med sig i den fortsatta läsningen för att få en korrekt förståelse av materialet. Den andra delen av kapitlet beskriver mer ingående de institutionella teorier som kommer att användas som det teoretiska ramverket med fokus på homogenisering och institutionellt tryck. Den andra delen avslutas med två analysmodeller som ska användas på empirin samt de frågeställningar studien ämnar besvara.

Del 1

Vad som påverkar den formella strukturen inom en organisation, och som influerar sättet att arbeta på, är ett resultat av omvärldens påverkan (Zetterquist 2005:108ff). Organisationer tenderar att efterlikna den miljö de är verksamma i då detta är ett naturligt led i önskan om framgång (Meyer & Rowan 1977:344ff). I del ett av det teoretiska kapitlet följer en sammanfattning av hur organisationer institutionaliseras samt hur institutionalismen som fenomen har haft sitt ursprung.

3.1 Att institutionaliseras

När människor möts och interagerar med varandra skapas en social interaktion som förs vidare mellan personer, en institution kan därmed uppstå var som helst och med olika aktörer. Berger och Luckmann skriver om *internaliseringen av verkligheten* vilket innebär att varje individ blir medlem av samhället. Det är först när en viss grad av internalisering uppnåtts som en individ kan kalla sig för samhällsmedlem (1999:154). Genom att ha en specifik roll är varje individ en del av den sociala världen och genom att rätta sig efter sociala strukturer och normer vet människan vad som förväntas av henne (Berger & Luckmann 1999:52). En institution kan skapas över tid och inledas med enbart ett fåtal personer (Zetterquist 2005:17). Enligt Tengblad består en institution av *en uppsättning socialt konstruerade regler och handlingsmönster som är skapade av aktörer och som i sin tur tillskapar aktörerna* (2006:17f). Institutioner konstrueras av komplexa regelsystem bestående av både tvingande normer och självklara regler (Tengblad 2006:34). De är aktörerna inom en institution som styr hur reglerna tillämpas och deras tolkning är avgörande för hur institutionerna reproduceras (Tengblad 2006:11f). Institutionell teori handlar om hur sociala val skapas och inrättas i den institutionella miljön, en organisations förehavanden är en reflektion av de perspektiv som definieras av organisationens medlemmar vilka omfattar den institutionella miljön. När en

organisation blir medveten om dess beroende av den omliggande miljön ändras organisationens uppfattning om sig själv (Wooten & Hoffman 2008:130).

Inom det organisatoriska fältet finns det organisationer som vill påverka sin omgivning och det organisatoriska fält de är verksamma inom. När en dominerande organisation utför påtryckningar på andra organisationer kallas detta för institutionellt tryck. Genom att utföra påtryckningar finns det en chans att de andra organisationerna anpassar sig och således blir mer lika eller isomorfa. Problemet med att homogeniseras är att strategier som fungerar väl för den enskilda organisationen inte nödvändigtvis får samma utfall när det är fler som ska tillägna sig liknande metoder. Risken finns att organisationerna mister sin integritet och självbestämmande (DiMaggio & Powell 1983:148ff). Medan legitimering av specifika institutionella modeller kan vara en drivande faktor bakom att organisationer blir mer lika kan mekanismerna bakom homogeniseringsprocessen också leda till att annan institutionell förändring sker inom organisationen. En förutsättning för att en organisationsmodell ska anses vara legitim är att den imiterade modellen upplevs som framgångsrik av andra (Beckert 2010:150ff).

3.1.1 Institutionalismen

Den tidiga institutionalismen växte fram under 1900-talet som en fördjupad beskrivning av hur organisationer uppkommer (Zetterquist 2005:130f). Enligt den tidiga institutionalismen påverkas organisationer både av intern- och extern förändring men att institutionaliseras är en långsam process som sker internt inom en organisation (Zetterquist 2005:62). Den nyinstitutionella teorin betonar till skillnad från den tidigare vikten av vad som är trendigt eller på modet och hur detta kan variera mellan organisationer. Mode framställs som en metod att se organisationer på ett nytt sätt där idéer prövas inom ett fält för att sedan få genomslagskraft och spridas (Zetterquist 2005:130f). Institutioner formas även globalt genom översättning, när en sak flyttar från en kontext till en annan kan den inte förbli opåverkad. När ett fenomen sätts i en ny kontext är det som att skapa den på nytt. Idéer måste därmed materialiseras och symboler måste bli inristade, en institution kan inte spridas utan att översättas (Czarniawska & Sevón 2005:9). Erlingsdottir och Lindberg hävdar att en idé kan bli homogeniserad men också förflytta sig, få olika namn och former eller helt enkelt förändra sig till olika skepnader. Detta fenomen benämner de isopraxism. Isopraxism betyder i korthet imitering genom kopiering. Även om organisationer imiterar varandras tillvägagångssätt kan de använda metoderna till någonting annat, isopraxism tillåter ett fält att vara löskopplat

(2005:9ff). Det samma gäller för imitering, organisationer kan tillägna sig samma namn eller metod men själva utforma hur metoden ska användas, detta kallar Erlingsdottír & Lindberg för isonymism. Organisationers imitering av andra organisationer behöver inte nödvändigtvis leda till homogenisering eller isomorfism utan i vissa fall kan det enbart leda till spridningen av ett visst namn (2005:2ff).

Organisationens interna effektivitet och aktivitet kan påverkas negativt då ceremoniella regler inom den institutionella miljön kan hamna i konflikt med organisationens interna regler (Meyer & Rowan 1977:355). I syfte att anpassa sig efter omvärlden men samtidigt behålla intern effektivitet kan en organisation välja att löskoppla sin organisatoriska struktur. Löskoppling innebär att organisationer inkorporerar program som är separerade från organisationens ordinära verksamhet (Yang & Zheng 2010:299f). Löskoppling möjliggör för en organisation att följa de institutionella reglerna men anpassa dem till organisationens interna krav. Genom att inkorporera externa formella strukturer de annars inte skulle använda kan en organisation nå en ny form av framgång (Meyer & Rowan 1977:341ff). Etablerade institutioner har till skillnad från icke- vinstdrivande organisationer lättare att rätta sig efter den institutionella miljön och behålla sin identitet parallellt som de är löskopplade (Cooney 2006:145ff). Johansson menar att inom den offentliga förvaltningen i Sverige sker det en löskoppling mellan den politiska nivån och själva handlingsnivån vilket gör löskopplingen hanterbar. Då ideella organisationers utformande ser annorlunda ut sker löskoppling istället mellan olika verksamheter beroende på deras finansiering (2002:46).

Del 2

Hur organisationer reagerar på institutionellt tryck och likriktade mekanismer kan se olika ut då formerna för institutionellt tryck skiljer sig åt. DiMaggio och Powell har i sin studie *The ircon cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields* utvecklat en teori som bygger på tre former av institutionellt tryck det tvingande, mimetiska och normativa trycket. De tre formerna för tryck kommer att användas som en del i studiens teoretiska ramverk. Genom att känna till olika former för tryck blir det lättare att förstå vilket institutionellt tryck som föreligger mellan den offentliga och ideella sektorn.

För att få en uppfattning om hur de ideella organisationerna kan motsätta sig eller påverka det institutionella trycket kommer Olivers studie *Strategic responses to institutional processes* att användas. Teorin syftar till att undersöka organisationers beteende i en institutionell kontext

och hur organisationer som motsätter sig institutionellt tryck påverkas. Olivers huvudsakliga argument är att organisationers reaktion på homogenisering beror på deras interna egenskaper och vilken relation de har till den organisation som dominerar det organisatoriska fältet. Enligt Oliver finns det olika strategiska svar till institutionellt tryck: anpassning, kompromiss, avvisande, utmaning och manipulation (1991:145ff). Strategierna kommer att användas vid analysen av de ideella organisationerna och hur de svarar till det institutionella trycket. Nedan redovisas de olika formerna för institutionellt tryck och svar på detsamma utifrån DiMaggio & Powell samt Olivers teorier.

3.2 Institutionellt tryck

3.2.1 Tvingande isomorfism

De flesta samhällsinstitutioner grundfästs av regler som är tvingande och som upprätthålls av ett system som bestraffar regelbrott. Normer tillåter till skillnad från regler organisationer att vara mer explicita och kan i större utsträckning ifrågasättas. Organisationer utsätts både för internt och externt tryck från andra organisationer eller aktörer inom samma fält som de är beroende av. Staten kan till exempel genom lagar och bestämmelser forma en organisation och ibland är förändringar inom organisationer ett direkt svar till politiska beslut. Politiska beslutsmakare har dock inte alltid kunskap om vilka direkta effekter deras beslut kan ha på organisationer vilket gör att politiska beslut ofta bedöms som oflexibla (DiMaggio & Powell 1983:151f).

3.2.2 Mimetisk isomorfism

Organisationer tenderar att konstruera sin egen organisationsmodell utifrån redan etablerade modeller (DiMaggio & Powell 1983:151f). Organisationer har även en benägenhet att efterlikna andra organisationer i sin strävan efter legitimitet, framgång eller i försök att tillskansa sig politiskt inflytande. Om interna problem uppstår i en organisation kan det vara lättare att imitera redan framgångsrika organisationer och arbeta efter samma koncept, organisationer kan således imitera andra på grund av osäkerhet. Att efterlikna framgångsrika organisationer sker också som en respons för att erhålla mer finansiella bidrag om en organisation är bidragsberoende (DiMaggio & Powell (1983:151f).

3.2.3 *Normativ isomorfism*

Normativ isomorfism associeras till professionalisering, ett yrke eller en profession påverkas liksom organisationer av samma institutionella tryck. En strategi som den normativa isomorfismen belyser är att organisationer tenderar att anställa individer från liknande företag eller från samma yrkesgrupp detta är särskilt vanligt inom management eller ekonomi företag. Professionalisering kan därigenom leda till en ökad grad av effektivisering av en organisation där belöningen blir att organisationen kommer att imitera andra. Att organisationer blir mer lika eller isomorfa gör det lättare för organisationerna att ha ett utbyte med andra organisationer inom samma fält. Det kan även leda till att organisationen anses legitim och respektabel från omvärlden (DiMaggio & Powell 1983:151f).

3.3 Fem strategiska svar till institutionellt tryck

3.3.1 *Anpassning*

Anpassningsstrategin kan ta flera olika former, bland annat att organisationer tar för givet regler eller värderingar. När institutionella normer har blivit socialt accepterade inser inte organisationer att regler eller normer är en form av institutionell påverkan och gör således inga strategiska åtgärder mot det tryck de utsätts för. Ett annat sätt för organisationer att anpassa sig är att imitera ett koncept, vilket står i relation till den mimetiska isomorfismen. Utöver detta kan organisationer som ett led i att anpassa sig försöka inkorporera eller tillmötesgå normer, värderingar eller institutionella krav (Oliver 1991:151f).

3.3.2 *Kompromiss*

Många organisationer har svårt att anpassa sig efter institutionella krav eftersom de har en tendens att stå i konflikt med de förväntningar som finns på organisationen. Under sådana omständigheter kan en organisation kompromissa med de aktörer som utför trycket. Skillnaden mellan att kompromissa och att anpassa sig är att organisationerna genom att kompromissa har möjlighet att sätta sina egna intressen i första hand. Att kompromissa föregår genom tre metoder: balans, försoning eller att köpslå. Balans innebär att det sker en taktisk respons till institutionella processer mellan de externa faktorerna. Med andra ord ett försöka att hitta en balans mellan olika intressen. Försonande strategier är ett sätt att kompromissa genom att finna en samstämmighet mellan olika organisationer. Den sista kompromissande metoden en organisation kan använda är att köpslå. Professionella organisationer kan till exempel köpslå med statliga organisationer (Oliver 1991:153ff).

3.3.3 Avvisande

Den tredje strategin en organisation kan använda för att motsätta sig institutionellt tryck kallar Oliver för den avvisande strategin. Den utgår ifrån att organisationen försöker att undvika institutionella regler och förväntningar. För att uppnå detta kan organisationer dölja saker från omvärlden vilket är användbart när organisationen vill bevara sin autonomi eller minimera extern påverkan (1991:153ff). En mer dramatisk form av avvisande är att helt undfly den domän där det externa trycket är synligt för att undvika att anpassa sig överhuvudtaget. Exempel är när organisationer flyttar sin verksamhet till en ny kontext där det inte förekommer samma typ av externa tryck. Den sista formen för avvisande strategi är att utmana den domän där organisationen befinner sig i. Detta förekommer vanligen när en organisation anser att de externa värderingarna går emot den egna organisationens visioner eller intressen (Oliver 1991:155ff).

3.3.4 Att utmana

Att utmana är en mer aktiv form av motstånd mot institutionellt tryck och bedrivs genom tre olika metoder. Den första metoden innebär att ignorera institutionella regler och värderingar, ofta ett strategiskt val som används av organisationer när de institutionella reglerna uppfattas som svaga. Exempel är när en organisation hävdar att dess framgång inte är beroende av regeringens godkännande och således ignorerar de institutionella reglerna. Det andra tillvägagångssättet är att utmana organisationer som trotsar det institutionella trycket. Genom den sista utmanande metoden kan en organisation attackera eller häftigt kritisera institutionaliserade värderingar och externa organisationer som uttrycker dem. Den här metoden är mest sannolik att uppstå när organisationen inser att dess rättigheter, privilegier eller autonomi är i allvarlig fara (1991:156ff).

3.3.5 Manipulation

Manipulering kan ses som en organisations opportunistiska försök att influera eller kontrollera det institutionella trycket. De förväntade effekterna är att neutralisera den institutionella oppositionen och förbättra legitimiteten. Manipulering kan användas i syfte att få makt eller dominera över dem som skapar det institutionella trycket. Bland icke-vinstdrivande organisationer finns det ofta ett starkt motstånd mot statliga interventioner eftersom de kan påverka organisationernas effektivitet och gå emot interna värderingar. Slutligen kan en organisation använda kontroll. Manipulation genom kontroll är ett mer

aggressivt svar till institutionellt tryck eftersom organisationens mål är att dominera snarare än att påverka eller neutralisera institutionella processer (Oliver 1991: 157f).

Oliver konstaterar att trots de strategier som finns för en organisation att använda som gensvar till institutionellt tryck är det svårt att motstå trycket när organisationen är beroende av den källa som utövar det. När tryck sker genom statliga eller offentliga organisationer minskar sannolikheten att organisationer har den motståndskraft som krävs för att stå emot pressen (1991:165ff). Oliver menar att de första fyra strategierna har en större sannolikhet att uppkomma i sammankopplade miljöer. När det råder en osäkerhet inom den institutionella miljön eller när miljön är fragmenterad skapar detta istället möjligheter för manipulativa åtgärder. Således kan en organisations svar till den institutionella miljön inte bara influera hur en organisation lyckas utan också influera kriterierna och standarderna hos dem som utför trycket (1991:171ff).

3.4 Från teori till verklighet – Analysmodell

För att ta reda på hur organiseringen av bidragsförfarandet hanteras och dess implikationer på relationen mellan den offentliga och ideella sektorn går det inte att enbart använda det teoretiska ramverket. En empirisk undersökning är nödvändig för att få kunskap om hur distribueringen av bidrag är organiserat samt hur de ideella organisationerna förhåller sig till bidragsförfarandet. Analysmodellerna kommer att användas som redskap för att visa vilka organisationer som upplever vilket tryck och om det är skillnad mellan hur organisationerna svarar till det institutionella trycket. Förhoppningen är att intervjuer med organisationer som har olika förutsättningar och är verksamma inom olika områden kommer att ge en mer heltäckande bild av relationen mellan den offentliga och ideella sektorn.

3.4.1 Olika former av institutionellt tryck

Efter intervjuerna med representanterna från den offentliga och ideella sektorn kommer Social resursförvaltnings organisering av bidrag till den ideella sektorn och organisationernas upplevelser av bidragsförfarandet att analyseras utifrån det tvingande, mimetiska och normativa trycket. Avsikten är att förstå vilket eller vilka institutionella tryck som förekommer mellan de två sektorerna. Efter att ha utvärderat vilka former av tryck som existerar placeras organisationernas svar i nedan analysmodell. Om det framkommer att respondenternas svar visar på olika typer av institutionellt tryck kan en organisation få flera

kryss i tabellen. Därefter analyseras vilka organisationer som upplever vilket tryck och varför det skiljer sig åt eller inte.

Institutionellt tryck	<i>Centralorganisationen</i> (paraplyorganisation)	<i>Unga i Göteborg</i> (tilldelas mycket resurser)	<i>Nykter i Göteborg</i> (tilldelas lite resurser)	<i>Integrera mera</i> (bidrag under kort tid)	<i>Gemenskap för alla</i> (bidrag under lång tid)	<i>Fakira</i> (liten organisation)	<i>Alla människors lika rätt</i> (stor organisation)
Tvingande							
Mimetisk							
Normativ							

Figur 3.1 Institutionellt tryck (analysmodell 1)

3.4.2 Olika typer av strategier som svar till det institutionella trycket

De ideella organisationernas möjligheter att påverka och/eller motsätta sig det institutionella trycket kommer att analyseras utifrån de anpassande, kompromissande, avvisande, utmanande och manipulativa strategierna som nämnts tidigare. Svaren kommer sedan att placeras in i analysmodellen. En och samma organisation kan använda sig av flera strategier och kan således få flera kryss i tabellen. Vilka strategier organisationerna använder och om de skiljer sig åt är sedan utgångspunkten för analysen av de ideella organisationernas svar till det institutionella trycket.

Strategier	<i>Centralorganisationen</i> (paraplyorganisation)	<i>Unga i Göteborg</i> (tilldelas mycket resurser)	<i>Nykter i Göteborg</i> (tilldelas lite resurser)	<i>Integrera mera</i> (bidrag under kort tid)	<i>Gemenskap för alla</i> (bidrag under lång tid)	<i>Fakira</i> (liten organisation)	<i>Alla människors lika rätt</i> (stor organisation)
Anpassning							
Kompromiss							
Avvisande							
Att utmana							
Manipulation							

Figur 3.2 Svar till institutionellt tryck (analysmodell 2)

3.5 Preciserat syfte och frågeställning

Majoriteten av Göteborgs kommuns ideella organisationer inom det sociala området är beroende av finansiella bidrag från Social resursförvaltning. Utan deras finansiering kan många organisationer inte fortsätta med sin verksamhet. Som nämnts i studiens inledande

kapitel är studiens syfte att undersöka vilka implikationer bidragsförfarandet har på relationen mellan den offentliga och ideella sektorn. Då studien är en fallstudie av Göteborgs kommun är studiens preciserade frågeställning att undersöka *hur bidragsförfarandet hanteras och organiseras inom Social resursförvaltning, samt vilka implikationer bidragssystemet får på relationen mellan Social resursförvaltning och organisationerna inom den sociala sektorn i Göteborg*

För att kunna svara på forskningsfrågan kommer tre underfrågor att operationaliseras och besvaras. Underfrågorna används för datainsamlingen och vidare för att de leder till olika svar som tillsammans kan ge en bild av bidragsförfarandet och förhållandet mellan Social resursförvaltning och organisationerna inom den sociala sektorn.

Frågorna är som följer:

- *Hur fungerar Social resursförvaltnings beslutsordning?*

Att undersöka vilka arbetsmetoder Social resursförvaltning använder och hur beslutsordningen fungerar är väsentligt för att få en djupare förståelse för vilken form av institutionellt tryck som existerar mellan den offentliga och sociala sektorn.

- *Vilka former av institutionellt tryck möter organisationerna i deras relation med Social resursförvaltning?*

Intervjuerna kommer att analyseras utifrån vilken form av tryck som är synligt mellan de ideella organisationerna och Social resursförvaltning. Alltså om organisationerna anpassar sig, efterliknar eller professionaliserar sin organisation utifrån det institutionella trycket. Beroende på vilken form av tryck som föreligger mellan de två sektorerna går det att säga någonting om hur bidragsdistribueringen påverkar den ideella sektorn.

- *Vilka strategier använder organisationerna för att möta det institutionella trycket?*

Genom att analysera vilket tillvägagångssättet organisationerna använder för att påverka Social resursförvaltning och om det skiljer sig mellan olika organisationer är förhoppningen att få en bättre överblick över hur organisationerna svarar till det institutionella trycket.

4. Tillvägagångsätt

I följande kapitel redovisas på vilket sätt studien ska utföras, vilka metodologiska bedömningar som har gjorts samt hur analysen av det empiriska materialet kommer att vara uppbyggd.

4.1 Vilka data behövs för att besvara forskningsfrågan och hur har data samlats in?

Utifrån syftet att skapa förståelse och kunskap om organiseringen av bidragsförfarandet mellan den offentliga förvaltningen och den ideella sektorn fanns det en mängd val att ta ställning till. Inledningsvis behövdes material kring hur den offentliga förvaltningen arbetar med finansiellt stöd. Vidare krävdes information om den ideella sektorn och vilka organisationer som tilldelas ekonomiska medel från Social resursförvaltning. För att få en överblick samlades information om ideella organisationer och den offentliga förvaltningen in via skriftligt material. Detta material förskaffades i huvudsak via internet genom att söka på Göteborgs Universitets söksidor samt Google, regeringen och Göteborgs stads hemsida. Eftersom det skriftliga materialet enbart gav en generell bild av de båda sektorerna valdes därefter samtalsintervjuer ut som ett sätt att fördjupa kunskaperna och få en bättre överblick. Först kontaktades Göteborgs kommun för att ta reda på vilka enheter som är ansvariga för distribuering av ekonomiska medel till den ideella sektorn. Därefter tillhandahöll Social resursförvaltning material om vilka ideella organisationer som får ekonomiskt bidrag samt vilka personer som är ansvariga inom Social resursförvaltning för distribueringen. Utifrån Social resursförvaltnings material genomfördes en urvalsprocess kring vilka organisationer som skulle intervjuas.⁴

Enligt studiens inledande kapitel tenderar organisationer inom den ideella sektorn att behöva anpassa sig efter och likrikta sin organisation för att erhålla finansiella medel. För studiens teoretiska del behövdes således teorier som kunde förklara olika former av likriktning och påverkan, valet föll på den institutionella teorin. Den institutionella teorin belyser bland annat teorier kring homogenisering och de externa tryck som finns på att organisationer ska efterlikna varandra. Andra teorier hade kunnat användas men då den institutionella teorin klargör hur en organisation kan påverkas av institutionellt tryck och vilka strategier som kan användas för att undkomma trycket ansågs den institutionella teorin vara en relevant utgångspunkt för studien.⁵

⁴ Genomgång av urvalsprocessen återfinns i kapitel fyra del 4.1.4.

⁵ Utförligare beskrivning av det teoretiska ramverket återfinns i kapitel tre.

4.1.1 Val av insamlingsmetod

För att få information kring bidragsförfarandet har intervjuer med representanter från den ideella och offentliga sektorn genomförts. Genom att använda intervjuer fanns det en möjlighet att ställa följdfrågor och diskutera med respondenterna samtidigt som de kunde opponera sig mot frågorna och tillvägagångssättet. Under intervjuerna tilläts respondenterna att tala fritt och reflektera kring det valda ämnet. Den kvalitativa intervjun som varit studiens utgångspunkt kallas ofta för den *ostrukturerade* eller *icke-standardiserade* intervjun då många av besluten som sker under intervjun måste fattas på plats (Kvale & Brinkmann 2009:262). Trots att en mindre grad av strukturering använts i studien och att respondenten tillåtits att ställa följdfrågor eller hoppa över vissa frågor, finns det en risk att som intervjuare tappa fokus på ämnesområdet då respondenten tilläts tala fritt. Förhoppningen är att kombinationen av att låta respondenten tala fritt för att sedan få följdfrågor resulterat i ett tillförlitligt resultat.

Under intervjuerna var det viktigt att intervjupersonerna kände sig bekväma inför vårt samtal. Intervjuerna förlades därmed till den miljö där organisationerna respektive Social resursförvaltning verkar. Intervjuerna bokades i huvudsak via telefon och alla intervjuer spelades in efter tillåtelse från respondenten. Varje intervju tog ca en halvtimme till en timma. De har sedan lyssnats igenom i sin helhet men endast delvis transkriberats. Detta beror till stor del på långa svar på inledande frågor till exempel beskrivning av verksamheten där respondenten arbetar, detta i syfte att få de intervjuade att känna sig bekväma i situationen och börja prata. En intervju genomfördes via korrespondens på mail då det inte var möjligt att få till ett möte. Att inte möta personen ifråga kan ge sämre kvalitet på insamlad data. Svaren som mottogs var heller inte särskilt utförliga. Om detta beror på att intervjun skedde via mail går inte att utrona då svaren hade kunnat bli lika korta även om intervjun förts ansikte mot ansikte. Största problemet med intervjun är att det inte fanns möjlighet att ställa följdfrågor vilket hade kunnat ge en tydligare bild av hur verksamhetschefen inom organisationen upplever bidragsförfarande och relationen med Social resursförvaltning.

4.1.2 Intervjueffekter och validering

Som intervjuare präglas vi alla av förutfattade meningar eller tankemodeller som kommer att styra vårt val av datainsamling och vår intervju (Lantz 2007:22). Under intervjuerna tilläts respondenten att tala fritt och diskutera kring frågor. Som intervjuare var det viktigt att inte försöka avbryta eller lägga ord i munnen på den intervjuade. Förhoppningen är att upplägget

på studiens intervjuer inte styrt respondentens svar eller påverkat dem på andra sätt. Då intervjuerna genomfördes med representanter både från den offentliga och ideella sektorn har frågorna som ställts sett annorlunda ut beroende på vem som intervjuats. Detta eftersom respondenterna inom de två sektorerna har olika roller i bidragsprocessen.⁶

Validering är en del av hela forskningen då den förutsätter att forskningsuppgifterna kontrolleras för deras trovärdighet och tillförlitlighet (Kvale & Brinkmann 2009:263ff). Oavsiktligt kan intervjuarens påverkan på respondentens leda till annorlunda svar vid olika intervjuer. Enligt Kvale och Brinkmann finns inte den ideala intervjupersonen, hur vältalig en person än kan vara under en intervju är det inte säkert att den personen ger den bästa informationen (Kvale & Brinkmann 2009:263ff). Givet är att de intervjuade ville lyfta fram sin egen organisation och de aktiviteter de bedriver kan det också tänkas att de förskönade hur väl deras verksamhet fungerar. Då syftet med studien inte är att fördjupa kunskaperna i varje enskild organisation är det inte avgörande för studiens validering om respondenterna framställt sig själva eller sin verksamhet i vackrare dager. Syftet med studien är att få de intervjuades subjektiva åsikter om bidragsförfarandet. Intervjuerna har således använts för att få en uppfattning om hur de ideella organisationerna upplever organiseringen kring bidragsdistribueringen och relationen med Social resursförvaltning.

4.1.3 Avgränsningar och urval

Bidrag till den ideella sektorn har kommit att decentraliserats till kommunernas verksamheter och utförs till största delen av dem. För att kunna besvara studiens syfte var det således relevant att välja en kommun och titta på hur den kommunens bidragsförfarande fungerar. Från början fanns det en tanke om att titta på hur bidragsförfarandet mellan den offentliga och ideella sektorn i Sverige generellt fungerar men då distribuering till ideella sektorn skiljer sig mellan kommuner hade detta krävt en avsevärt större och mer omfattande studie. Den kommun som valdes som undersökningsobjekt är Göteborgs kommun. Som nämnts tidigare är Social resursförvaltning den enhet som är ytterst ansvarig för distribuering av bidrag till den ideella sektorn i Göteborg.

Varför Göteborgs kommun valdes istället för en annan kommun beror till stor del på att det var möjligt att möta representanter från båda sektorerna och genomföra intervjuer. Om studien

⁶ Frågorna som de intervjuade besvarat återfinns i sin helhet i slutet av studien under rubriken bilagor.

gjorts på annan ort hade intervjuerna antagligen utförts via telefon vilket skulle kunna ha begränsat studien och inte gett en lika heltäckande bild. Vidare fanns det också ett intresse från representanter inom Social resursförvaltning att ta del av en studie som belyser hur bidragsförfarandet påverkar relationen mellan den ideella och offentliga sektorn i Göteborg. Fördelen med att intervjua representanter inom de båda sektorerna är att studien kommer kunna säga någonting om hur bidragsförfarandet fungerar i Göteborg och hur relationen mellan de intervjuade organisationerna och Social resursförvaltning ser ut. Fördelen med fallstudier är att det går att säga någonting om det faktiska fallet. Problemet är dock att det inte finns jämförelsepunkter och därmed är svårt att dra generella slutsatser (Esaisasson mfl. 2004:120).

Då antalet organisationer i studien är relativt få är studien givetvis inte generaliserbar till hela det ideella området i Göteborg. Att enbart intervjua ett antal organisationer och tjänstemän ger inte den tillförlitlighet och tyngd som en större och mer djupgående studie skulle göra. Det är dock inte omöjligt att överföra resultaten från en mindre studie till andra liknande undersökningar och situationer menar Kvale & Brinkmann. Det går att göra en generalisering utifrån en intervjuundersökning eftersom en intervju vilar på både intervjuarens argumentering samt på beskrivningar av ett valt fenomen (2009:181ff). Även om studiens resultat inte kommer att kunna generaliseras till hur bidragsförfarandet fungerar mellan Social resursförvaltning och alla organisationer inom den ideella sektorn i Göteborg, kommer studien kunna säga någonting om organiseringen av bidragsförfarandet. Vidare studier av den ideella och offentliga sektorn i Göteborg skulle således kunna använda och bygga vidare på de resultat som studien visar.

4.1.4 Urvalsprocessen

Det område inom den ideella sektorn som valts att studera är det område i Göteborg som utför socialt arbete även kallat det sociala området. Socialt arbete kan definieras utifrån en rad kriterier, Johannson använder följande definition i sin studie: *att den socialt inriktade frivilligsektorn omfattar organisationer som i intention och handling har en primär välfärdinriktning, antingen som oavlönade insatser inom en organisatorisk ram eller som arvoderade anställningar i en frivillig organisation* (2003:8ff).

Det sociala området i Göteborg tilldelas störst andel ekonomiska bidrag varje år och är betydligt större än Social resursförvaltnings stöd till andra verksamhetsområden. Inom det

sociala området ingår över åttio organisationer med olika verksamheter. Det har i studien inte funnits utrymme att intervjua representanter från alla organisationer, en urvalsprocedur där ett antal organisationer valdes ut har istället tillämpats.⁷ Inom varje vald organisation intervjuades en eller flera verksamhetsansvariga tillsammans då det generellt är dem som sköter kontakten med Social resursförvaltning och är ansvarig för ansökan om finansiella medel varje år.

Inom Social resursförvaltning är det tre tjänstemän som är ansvariga för distribueringen av bidrag till det sociala området. Intervjuerna med tjänstemännen var betydelsefulla för att få deras syn på hur bedömningen av vilka organisationer som ska få bidrag går till. Fler intervjuer med andra inom Social resursförvaltning hade varit möjligt men med tanke på att de tre tjänstemännen är direkt ansvariga för fördelningen till det sociala området föll valet på dem. Alla tre arbetar med olika sociala områden vilket förhoppningsvis föranlett en mer nyanserad bild av hela bidragsförfarandet som sådant.

4.1.5 Att välja ut organisationer att intervjua

För att välja vilka av de åttio organisationerna att intervjua användes först den urvalsprocedur som Social resursförvaltning själva utgår ifrån. Där har man delat in alla organisationer inom det sociala området i fyra grupper:

- kris och jourarbete för särskilt utsatta grupper,
- förebyggande ungdoms och familjearbete,
- förebyggande hälso- och integrationsarbete,
- förebyggande drogrelaterat arbete och arbete med hemlöshet.

Ovan uppdelning med fyra områden var dock för bred för att helt förstå vad de olika organisationerna arbetar med, varför organisationerna istället delades upp utifrån respektive verksamhetsområde:

- förebyggande drogrelaterat arbete,
- arbete med hemlösa,
- arbete med kvinnocenter/kvinnojourer,
- arbete med HIV/HBT frågor,

⁷ Se utförligare beskrivning i del 4.1.5.

- arbete med barn och ungdomar,
- arbete med invandrare,
- paraplyorganisationer⁸

Nästa steg var att få en praktiskt hanterbar intervjugrupp varför organisationerna delades upp utifrån ett antal kriterier såsom antal medlemmar, längd då bidrag erhållits etc. Resultatet blev sju nya kategorier där målet var att intervjua en organisation från varje kategori:

- organisationer som är stora i antal medlemmar/respektive små i antal medlemmar,
- organisationer som erhållit bidrag från Social resursförvaltning under flera år/ respektive under ett fåtal år,
- organisationer som tilldelats en stor summa finansiella medel/ respektive organisationer som tilldelats en liten summa finansiella medel,
- en paraply organisation (eftersom det enbart finns två paraplyorganisationer i Göteborg som får stöd av Social resursförvaltning valdes den organisation ut med flest antal medlemsorganisationer),

Kategorierna grundar sig till viss del i den teoretiska delen där det framgår att stora organisationer tenderar att kunna påverka det institutionella trycket mer än mindre organisationer. En organisation kan också ha ökade utsikter till att inverka på det institutionella trycket genom att den är resursstark. Vidare kan det antas att organisationer som tilldelats medel från Social resursförvaltning under många år har en bättre relation med dem och möjligen en större chans att motsätta sig press eller påverkan än andra organisationer. Paraplyorganisationer kan vidare antas ha en nära kontakt med den offentliga förvaltningen eftersom de agerar som språkrör för medlemsorganisationerna. Det är således inte orimligt att anta att som paraplyorganisation finns det en större möjlighet att påverka Social resursförvaltning än för andra organisationer.

Utifrån kriterierna och organisationernas verksamhetsområden valdes sju organisationer ut för intervju. Utförligare beskrivning av de valda organisationerna återfinns i kapitel fem.

⁸ Paraplyorganisationer har andra organisationer som medlemmar och arbetar med att stödja och hjälpa sina medlemsorganisationer.

4.1.6 Anonymitet

Informerat samtycke innebär att intervjuaren informerar respondenten om syftet med undersökningen samt vilka risker och fördelar som kan vara förenade med att delta i studien. Vidare är det av vikt att informera deltagarna om vem som ska få tillgång till materialet samt om konfidentialitet. Om det i undersökningen framkommer data som kan kännas igen av andra bör undersökningspersonerna godkänna informationen först. Anonymitet kan skydda personerna i undersökningen samtidigt som det också kan förvägra dem inflytande över forskningen (Kvale & Brinkmann 2009:87ff).

Vid alla intervjutillfällen med Social resursförvaltning samt de ideella organisationerna fick de intervjuade information om syftet med undersökningen. I studien har personer från Social resursförvaltning och organisationerna även tilldelats fiktiva namn då majoriteten av de tillfrågade hade önskemål om att vara anonyma. Johansson beskriver i sin studie att en av nackdelarna med anonymisering är att studieobjekten, i hans fall kommuner rycks ur sitt sammanhang och att mycket skulle förstås bättre om läsaren kunde använda sina tidigare kunskaper om studieobjektet (2004:147). Detsamma gäller för den här studien, många läsare skulle säkert uppskatta att veta de intervjuades riktiga namn för att förstå materialet bättre och den information intervjuerna delger. Det är antagligen möjligt för den som är insatt i Göteborgs ideella sektor att gissa sig till vilka de intervjuade organisationerna och tjänstemännen är.

Fördelen med anonymiseringen är att de förutfattade meningar som finns om en organisation eller om en tjänsteman inte får någon fokus utan fokus istället riktas mot det som faktiskt kommer fram under intervjun. En annan fördel är att de som intervjuats vet att det varit anonyma vilket förhoppningsvis föranlett ett mer förutsättningslöst samtal där respondenterna inte behövt vara oroliga över framtida konsekvenser för vad de har sagt.

4.1.7 Att analysera empirin

För att ta reda på hur bidragsförfarandet är organiserat har tjänstemännen inom Social resursförvaltning fått berätta hur distribueringen av bidrag till den sociala sektorn fungerar och hur ansökningsprocessen ser ut. Vidare har tjänstemännen intervjuats kring samarbetet och relationen med den sociala sektorn i syfte att få en förståelse för om det existerar ett institutionellt tryck mellan sektorerna.

De ideella organisationerna har intervjuats utifrån hur de upplever bidragsprocessen, bland annat hur de anpassar sig efter riktlinjerna, vilken relation de har med Social resursförvaltning och om de får något annan form av stöd än det ekonomiska. Vidare fick organisationerna berätta om möjligheten till att påverka Social resursförvaltning, vilka organisationer som har mer inflytande än andra osv. Då organisationerna är uppdelade utifrån olika kriterier (stor, liten, paraplyorganisation etc) är det intressant att se om de valda organisationerna använder olika sätt att påverka beroende på deras förutsättningar. Att undersöka vilka strategier som organisationer inom den ideella sektorn använder för att påverka eller motsätta sig eventuellt tryck är en viktig del av studien för att få en djupare förståelse för relationen mellan den sociala sektorn och Social resursförvaltning ser ut.

Resultaten från intervjuerna med organisationerna kommer att sättas in i analysmodellerna med institutionellt tryck och svar på institutionellt tryck. Förhoppningen är att intervjuerna gett en bild av hur bidragsförfarandet fungerar och hur organiseringen kring bidragen påverkar relationen mellan de två sektorerna.

5. Studiens ideella organisationer

I följande kapitel introduceras de ideella organisationer som valts ut som studiens empiriska material. Varje organisations verksamhetsområde kommer kort att presenteras. Detta i syfte att få en ökad förståelse inför den analyserande delen som följer längre fram i studien. För att underlätta för läsaren att hålla isär organisationerna har de tilldelas fiktiva namn. Material och information om organisationernas verksamheter har hämtats från hemsidor och från intervjuer med respektive organisation. Då organisationerna är anonyma kommer hemsidornas namn inte att stå med i texten nedan.

5.1 Nykter i Göteborg

Nykter i Göteborg arbetar som ett samarbetsorgan mellan olika nykterhetsföreningar inom Göteborgs kommun. Organisationen riktar sin verksamhet till socialt utsatta människor och organiserar varje år en julaftonsfest för ca 300 personer. Organisationens ambition är att ge så många ensamma och hemlösa människor som möjligt en fin jul och finna gemenskap.

5.2 Fakira

Fakira har ca 600 medlemmar och har som syfte att hjälpa kvinnor, barn och ungdomar som kommer till Sverige och behöver hjälp i integrationsprocessen. *Fakira* satsar på träning samt rådgivning och medicinhantering och bedriver ett samarbete med primärvården. Ambitionen för organisationen är att öka medlemmarnas självförtroende, uppmuntra dem till svenska och samhällsundervisning, verka för en ökad jämställdhet i samhället samt förebygga drogproblem och brottslighet bland ungdomar. Verksamhetens arbete består av jourarbete, rådgivning, juridisk hjälp, olika typer av kurser i datoranvändning, samhällskunskap och konsumentkunskap. Inom verksamheten finns även barn och ungdomsgrupper samt grupper för kvinnor där de får möjlighet till sömnad, matlagning och hjälp med olika administrativa uppgifter. *Fakira* bistår också med krislägenheter samt råd och stöd för hemlösa kvinnor.

5.3 Alla människors lika rätt

Alla människors lika rätt arbetar med information och erbjuder social och stödjande verksamhet för hbt-personer. Verksamheten är indelad i tre områden: hälsofrämjande, sexualpolitik samt social verksamhet. De arbetar med skolinformation, upplysning, folkhälsoarbete, hiv-prevention, individuella stöd- och krissamtal samt föreningsverksamhet såsom gaycafé och gruppverksamhet samt erbjuder kostnadsfria samtal hos kurator. *Alla*

människors lika rätt vänder sig till homosexuella, bisexuella, transpersoner och till deras anhöriga.

5.4 Gemenskap för alla

Gemenskap för alla har ca 130 medlemmar inom sin kår och församlingsverksamhet samt ungefär 70 medlemmar inom barn och ungdomsverksamheten. Organisationen agerar som ett gemenskapscenter dit utsatta och ensamma människor kan komma. Verksamheten består av café och matservering där syftet är att hjälpa utsatta människor att finna nya vänner. Varje vecka kommer även människor från olika delar av Göteborg för att delta i önskesång/allsång. Verksamheten erbjuder flera aktiviteter som museum, bowling och sommarläger. Hjälps finns även att tillgå för människor som behöver kontakt med sociala myndigheter och arbetsförmedlingen. Organisationen bedriver också en öppen förskola, församlingsverksamhet samt ett arbetsmarknadsprojekt och arbetsträning i form av så kallade OSA anställningar.⁹ Vidare delar de ut matkassar eller presentkort, i första hand till ensamstående föräldrar.

5.5 Centralorganisationen

Centralorganisationen har ca 90 medlemsorganisationer, bland annat ideella föreningar, stiftelser, kooperativ, frivilligcentraler, kyrkliga organisationer, självhjälpsgrupper, telefonjourer och nätverk. Bland medlemsorganisationerna finns stora organisationer med hundratals anställda till små organisationer utan anställda. *Centralorganisationen* är en mötesplats och utvecklingscentrum för frivilligt socialt arbete, både för medlemmar inom medlemsorganisationerna och för enskilda frivilliga. Organisationen bidrar med kompetensutveckling och ledarskapskurser, i synnerhet då många organisationer inte själva har råd att anordna kurser. *Centralorganisationens* huvudsakliga uppgift är att stödja och stimulera medlemsorganisationernas arbete och att utveckla det frivilliga sociala arbetet genom att informera om vad frivilligorganisationerna kan bidra med i vårt samhälle. Organisationen bedriver även opinionsbildning som är viktig för medlemsorganisationerna.

⁹ OSA syftar till att ge personer med funktionshinder och därigenom nedsatt arbetsförmåga möjlighet till anställning. På sikt ska anställningen kunna leda till ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. www.arbetsformedlingen.se

5.6 Unga i Göteborg

Unga i Göteborg arbetar med solidaritet, demokrati, människors lika värde och ansvarstagande i samhället genom olika aktiviteter med inriktning på unga människor. Syftet med verksamheten är att skapa självkänsla bland unga samt oberoende baserat på ömsesidighet och samspel. Generellt är organisationen uppdelad i sektioner som bedriver olika typer av verksamheter. De erbjuder bland annat sommarläger för barn samt träffpunkter för tonåringar med intellektuell funktionsnedsättning och aktiviteter för nyanlända ungdomar. Organisationen arbetar utöver detta med två stora ungdomsprojekt för tjejer och killar. Fokus inom gruppen för killar är att få unga att lära sig reflektera och våga bryta gamla vanor. Detta har fått stor respons bland skolor och fritidsgårdar i Göteborg. Den verksamhet som är till för tjejer inriktar sig på att förebygga hedersrelaterat förtyck. Verksamheten bedriver nätverksarbete och består av tjejgrupper och coacher.

5.7 Integrera mera

Integrera mera arbetar med invandrare från olika kulturer. Föreningen startades 2002 och syftar till att stärka deltagarnas självförtroende och självtillit bland annat genom att stärka unga kvinnor och män i deras roll som föräldrar och förebilder. Vidare arbetar organisationen med att bryta både bidragsberoende och bidragskulturen i utanförskap genom att hjälpa medlemmarna till att vara aktiva i det svenska samhället. Organisationen verkar för integration på olika områden där arbetet är grundat på tanken om att bidra med kunskap, engagemang, aktiviteter, och återskapande av sociala nätverk. Detta för att kunna tillföra en berikande och trygg miljö för medlemmarna så att de på ett effektivt och hälsosamt sätt integreras i det svenska samhället.

6. Empiri

I följande avsnitt presenteras det empiriska materialet som har samlats in med representanter från den sociala sektorn samt med tjänstemän från Social resursförvaltning. I syfte att undvika upprepningar och för att göra texten mer överskådlig för läsaren har svaren från intervjuerna delats in utifrån de frågeställningar som studien ämnar besvara. I kapitel sju kommer svaren att analyseras för att reda ut vilket institutionellt tryck som föreligger mellan de två sektorerna och om organisationernas svar till det institutionella trycket skiljer sig åt beroende på organisationernas förutsättningar.

6.1 Hur fungerar Social resursförvaltnings beslutsordning?

Varje år genomför Social resursförvaltning en genomgång av alla organisationer som söker bidrag för nästkommande år. Under intervjuerna med tjänstemännen var alla tre överens om att en organisation som får bidrag året innan kan räkna med ungefär samma stöd under året som kommer om inget dramatiskt inträffar. Efter att organisationerna ansökt läser tjänstemännen igenom ansökningarna för de organisationer som ligger under det egna arbetsfältet för att sedan tillsammans diskutera hur budgeten ska disponeras ut. När Social resursförvaltning tagit del av alla organisationernas ansökningar diskuterar de tillsammans med organisationerna vilka konsekvenser ett uteslutet bidrag skulle få. Processen kring ansökningsförfarandet är ett tidskrävande arbete berättade tjänstemännen, där det centrala är att gå igenom varje organisation och sedan tillsammans försöka prioritera och samspela kring vilka som ska få mer eller mindre pengar.

Vi försöker lyssna av om det är något som är väldigt angeläget eller så försöker jag tänka på det sen när vi fördelar potten berättade Lena Stål.

Genom att tilldelas en budget för ett år i taget har Social resursförvaltning problem med att planera långsiktigt vilket är en av anledningarna till att de inte kan distribuera bidrag till den ideella sektorn för mer än ett år. Social resursförvaltning har en budget som gäller per år och organisationerna kan inte kräva annorlunda spelregler berättade Niklas Karlsson.

Att vara en del av Social resursförvaltning innebär att organisationerna ofta är garanterade pengar vilket de borde se som positivt hävdade Niklas Karlsson.

Under de tre intervjuerna framgick det att ingen av tjänstemännen upplevde några svårigheter med att organisationerna söker bidrag varje år. Enligt *Annika Johansson* kommer inte administrationen för organisationerna minska genom att de beviljas medel för fler år då redovisningen fortfarande ska ske på årsbasis. Vid intervjuerna menade alla tre att ett beslut som gäller för två eller tre år inte heller behöver betyda att organisationerna är försäkrade pengar under så lång tid då bidragsdelen är beroende av hur samhällskonjunkturen ser ut.

6.1.1 Möjligheter att påverka beslut

Niklas Karlsson och *Annika Johansson* var överrens om att en del organisationer får mer inflytande än andra. *Lena Stål* hävdade motsatsen och sa att ingen organisation kan påverka mer än någon annan. Alla tre menade att inflytande inte enbart handlar om organisationens storlek utan istället är individrelaterat och att de flesta organisationer har olika former för sitt påverkansarbete där vissa har en benägenhet att bli mer engagerade än andra. En del organisationer är alltid representerade till skillnad från andra vilket kan ses som ett sätt att öka sitt inflytande menade *Annika Johansson*.

Vid frågan om organisationerna har någon möjlighet att påverka de beslut Social resursförvaltning fattar svarade alla tre nej. När besluten väl har fattats går det inte att överklaga berättade *Niklas Karlsson*. Enligt *Lena Stål* sker ändring av beslut nästan bara om det framkommer oegentligheter. *Lena Stål* menade att organisationerna kan påverka tjänstemännen innan besluten fattas genom att berätta och presentera sin organisation och visa vilken form av socialt arbete de bedriver. Vissa organisationer tar även kontakt med politiker direkt för att diskutera. Det är viktigt att det görs en riktig bedömning av varje organisation varje år menade *Niklas Karlsson*, i synnerhet om stödet till en organisation skulle behöva avslutas. Han berättade att avslutande av stöd görs i samråd med organisationen eftersom de måste vara medvetna om varför stödet avslutas. Enligt *Niklas Karlsson* är det sällan organisationer byts ut mot någon annan, detta sker till stor del bara om en organisation lagt ned sin verksamhet. Den vanligaste anledningen till att bidragen dras ned eller avslutas enligt tjänstemännen var om organisationen i fråga inte längre uppfyller kraven för socialt arbete.

6.1.2 Kontakten med den ideella sektorn

De tre tjänstemännen ansåg sig ha en mycket bra relation med de organisationer som får ekonomiskt bidrag från Social resursförvaltning. Alla tre kände att det fanns ett djupt

förtroende mellan medarbetarna i Social resursförvaltning och organisationerna. Social resursförvaltning använder sig ofta av enkäter för att undersöka graden av förtroende. Enligt *Niklas Karlsson* visar siffrorna från enkäterna till stor del på ett högt förtroende även om svarsfrekvensen kan vara relativt begränsad. Han menade vidare att personalen innehar en hög kompetens inom sitt område, vilket de själva säger är en stor fördel vid samarbetet med de ideella organisationerna. I de fall där förtroende eller tillit saknas beror detta ofta på att någonting inom den enskilda organisationen inte fungerar. *Lena Stål* menade att det således är viktigt med tillit mellan parterna och att organisationerna håller bra kvalitet i sitt arbete.

Under intervjuerna refererade alla till de arrangemang som anordnas av Social resursförvaltning i form av kurser, samverkanstillfällen och dialogtillfällen samt olika former för kompetensutveckling. Tjänstemännen och representanter från organisationerna träffas även vid olika former av tillställningar som föreläsningar eller konferenser då båda parter befinner sig på samma arena. Förutom personal från Social resursförvaltning och organisationerna brukar även politiker medverka. Personliga möten sker också då tjänstemännen åker ut till organisationerna och besöker dem. Enligt *Niklas Karlsson* handlar det främsta stödet om att finnas till hands och agera som bollplank för organisationerna. Alla tre var noga med att poängtera att de inte försöker ha en styrande effekt på dem utan istället fokusera på att ge konsultativt stöd och agera som coacher. Det som är betydelsefullt är att försöka underlätta organisationernas arbete genom att agera som ett stöd eller bidra med en bra struktur för organisationerna att följa menade *Niklas Karlsson*.

Vid frågan om någon organisation tenderar att *hamna mellan stolarna*, alltså på något sätt förbises eller får mindre uppmärksamhet än andra organisationer var det ett samstämmigt nej från alla tre. De menade att de organisationer som får bidrag från Social resursförvaltning gör ett mycket bra jobb och att Social resursförvaltning ständigt försöker hjälpa de organisationer som är i behov av stöd. Under intervjuerna framgick det att organisationerna själva tar kontakt med tjänstemännen och uttrycker sina behov.

Vi lyssnar och gör det vi kan för att stötta dem men den kontakten vi har med dem, är till för att fånga upp det som inte sägs. Men det måste vara föreningarna som uttrycker behoven och då är det viktigt att svara på dem som gör sig hörda. Så det är inte fel att höras och synas menade *Annika Johansson*.

Annika Johansson förklarade att genom det konsultativa stödet har alla organisationer möjlighet att ventilera och lyfta vilka behov deras verksamhet har. Alla tre kände dock att det ibland låg en svårighet i att bedöma en situation korrekt men att de hoppades besitta den kunskap och den förmåga som krävs för att dra rätt slutsatser. Förutom de ansökningsdokument som Social resursförvaltning tar emot från organisationerna bygger bedömningen till stor del på de träffar och upplevelser som uppstår vid möten med organisationernas representanter. *Niklas Karlsson* lyfte fram att kommunen har vissa behov medan organisationernas behov kan se helt annorlunda ut. Det är därmed väsentligt att möta organisationerna oavsett vilket område de arbetar inom. Medarbetarna inom Social resursförvaltning innehar en viss kontrollerande funktion och behöver därmed visa att de kan vara flexibla menade *Niklas Karlsson*.

6.1.3 De ideella organisationernas syn på bidragsförfarandet

Alla intervjuade organisationer ansåg att fördelningen av bidrag för ett år i taget skapade interna problem för organisationernas verksamheter. Majoriteten fann att det var svårt att planera och att organisationerna inte kunde påbörja långsiktiga projekt eftersom de inte visste om de var garanterade lika mycket pengar nästkommande år. Alla organisationer var överrens om det största problemet tenderar att vara att ansökningstiden går ut 1 juni men att beslut om bidrag inte meddelas förrän i december. Detta innebär att organisationerna inte vågar dra igång projekt som löper under en längre tid av rädsla för att inte kunna fullfölja. *Alla människors lika rätts* representanter antog att disponeringen av bidrag i stort sett är ett politiskt beslut och att Social resursförvaltning enbart har en budget som ska fördelas ut. De trodde inte att det är själva ansökan som är det viktiga utan vilka erfarenheter Social resursförvaltning har av en organisation och att de enbart tittar på hur verksamheten bedrivs och fungerar generellt.

Då ansökningsprocessen kräver mycket tid från organisationens verksamhet menade alla som intervjuades att medel borde beviljas för längre perioder. Representanterna från *Integrera mera* och *Gemenskap för alla* hävdade att processen tar alldeles för lång tid och att den långa väntan på att få besked skapar en otrygghet inom organisationen. Enligt verksamhetschefen på *Fakira* är det svårt att skapa trygga anställningar för de verksamma inom organisationen när budgeten enbart gäller för ett år i taget. Ansvarig på *Nykter i Göteborg* ansåg också att det var svårt att planera sin verksamhet när processen tar tid. Verksamhetschefen för *Unga i Göteborg* menade att så här ser förutsättningarna ut för organisationer inom den ideella

sektorn. Hon ansåg att ansökningsförfarandet en gång per år är ett sätt att kvalitetssäkra organisationen och borde ses som positivt. Skulle en organisation bli utan pengar är det upp till organisationen att se över hur bra verksamheten egentligen fungerar.

Flera organisationer ställde sig frågan till hur mycket pengar som tilldelas organisationerna varje år då flertalet ofta fick mindre än vad som söktes. Representanterna från *Alla människors lika rätt* berättade att de ett år fått minskat bidrag trots mycket bra ekonomisk redovisning vilket fick dem att undra om god ekonomi ska leda till sänkta bidrag? De fick beskedet från Social resursförvaltning att en organisation med fungerande ekonomi inte behöver samma ekonomiska bidrag. Detta fick dem att undra hur en ideell organisation ska finna *rätt* balans i synnerhet då många organisationer bedriver verksamheter som kommunen egentligen själva borde utföra. Verksamhetschefen från *Nykter i Göteborg* berättade att de varje år är tvungna att be om pengar från medlemsorganisationer eller andra organisationer för att få ihop tillräckligt med finansiella medel. Enligt representanterna från *Gemenskap för alla* har bidragen blivit som en form av uppskattning eftersom organisationen tilldelats mer bidrag ett år och mindre ett annat.

Enligt ansvariga på *Alla människors lika rätt* upplever det inte det ekonomiska stödet som ett stöd från Social resursförvaltning utan ett stöd från Göteborgs stad. Vidare borde de som organisation få mer stöd från till exempel stadskansliet då de inte enbart bedriver socialt arbete utan även en del lobbyverksamhet. Organisationer som bedriver socialt arbete hamnar automatiskt under Social resursförvaltning men är en organisation mer socialpolitisk borde resurserna komma från någon annan hävdade de. Flertalet av de intervjuade sökte utöver de medel som Social resursförvaltning distribuerar även finansiella medel från andra bidragsgivare. Problemet berättade *Fakiras* verksamhetschef är att för de organisationer som bedriver verksamhet i Göteborgs förorter är antalet bidragssökande organisationer så pass många att chansen att tillskansa sig medel är liten. Fördelen med de finansiella medel som Social resursförvaltning erbjuder är att de inte är öronmärkta eller att de som enhet har begränsningar på hur pengarna ska användas. Många andra bidragsgivare har fler restriktioner. Detta försvårar situationen för många idella organisationer som då blir helt beroende av människor som arbetar ideellt menade *Fakiras* verksamhetschef.

Sammanfattningsvis efterfrågade alla intervjuade organisationer fler möten och sammankomster mellan organisationerna och Social resursförvaltnings representanter i

synnerhet då en del organisationer har regelbunden kontakt med dem medan andra inte alls. Alla organisationer som intervjuades hade stort förtroende för Social resursförvaltning men både representanterna från *Nykter i Göteborg* och *Unga i Göteborg* upplevde att det är svårt att få till möten med personalen inom enheten och att tjänstemännen ofta är stressade. Det var enbart verksamhetscheferna inom *Integrera mera*, *Centralorganisationen* och *Alla människors lika rätt* som upplevde att kontakten med Social resursförvaltning blivit bättre och att de hade en nära kontakt med sin handledare och fick bra uppföljning. Ansvarig inom *Fakira* ansåg att representanterna från Social resursförvaltning inte alltid uppskattar eller förstår hur mycket organisationerna faktiskt arbetar. Social resursförvaltning borde fungera som den sammankallande instansen menade verksamhetschefen för *Unga i Göteborg* för att underlätta samarbetet mellan organisationerna eftersom de redan har manualen för hur det kan fungera. Viktigt är också att politiker är mer närvarande vid möten så de också kan få en inblick i organisationernas arbete. De ideella organisationerna borde inte lägga all skuld på Social resursförvaltnings personal utan också se sin egen del i hur relationen mellan de två sektorerna fungerar, ansvaret borde ligga på båda parter. Verksamhetschefen för *Unga i Göteborg* ansåg att den ideella sektorn var tvungen att sluta se kommunen som fienden och istället inse att de båda sektorerna arbetar för samma sak.

6.2 Vilka former av institutionellt tryck möter organisationerna i deras relation med Social resursförvaltning?

Majoriteten av de intervjuade representanterna från den ideella sektorn trodde att organisationer inom det sociala området känner en press på sig att prestera väl för att få bidrag. Även om det i riktlinjerna står att kommunen inte ska påverka en organisations självbestämmande och integritet hävdade flera att alla typer av bidragsgivare på något sätt har en styrande effekt. Enligt representanten från *Centralorganisationen* har det dock ändrats och blivit bättre bara på två år. *Unga i Göteborgs* ansvarige berättade också att det var stor skillnad för bara några år sedan när de kom in som ny organisation. Då fanns det en känsla av att behöva bevisa sig för att erhålla medel och att man inom kommunen var mycket måna om sitt rykte. Idag är Social resursförvaltning noga med att inte stödja en organisation mer än någon annan. Organisationerna får även möjlighet att visa upp sig i olika projekt och känner således att de kan påverka Social resursförvaltning genom att visa nya infallsvinklar och idéer berättade representanten från *Unga i Göteborg*. Flertalet organisationer menade också att handläggarna inom Social resursförvaltning är duktiga på att följa upp organisationerna om de till exempel nekas bidrag ett år.

Det övergripande problemet för många av de intervjuade organisationerna ansågs vara att behöva anpassa sig till Social resursförvaltnings uppsatta riktlinjer. Att uppfylla målen för socialt arbete tycktes inte vara ett bekymmer. *Integrera meras* verksamhetschef berättade till exempel att de är aktiva inom de områden som Social resursförvaltning stödjer så att uppfylla kraven var inget problem. Att anpassa sig efter riktlinjer satta av representanter från den offentliga sektorn ifrågasatte dock flera. Ansvarig för *Unga i Göteborg* menade bland annat att riktlinjerna är för vida så organisationen kan tolka dem på ett sätt och Social resursförvaltning på ett annat, mer precisa riktlinjer hade varit lättare att följa. *Centralorganisationens* representant undrade varför organisationer måste anpassa sig då själva grundtanken med ideella organisationer försvinner.

Om organisationerna ska anpassa sig till kommunens regler då försvinner grundtanken med att ha frivilliga organisationer, organisationer bygger på att människor har haft en idé och vill jobba med någonting, det viktiga är ju att organisationerna får göra det på sitt sätt. Centralorganisationen.

Enligt *Centralorganisationens* verksamhetschef finns det en press från Social resursförvaltning att organisationerna måste anpassa sig. Till detta följer att många organisationer är rädda för att göra saker som inte faller i god ton och motsätter sig därmed inte trycket. Båda verksamhetsansvarig för *Alla människors lika rätt* menade att organisationer med fler resurser och större medlemsantal var mindre rädda för att hamna i konflikt med Social resursförvaltning och således ofta hade en bättre relation med dem. Större organisationer som har fler inkomstkällor gör dem mindre beroende av Social resursförvaltnings bidrag. För en mindre organisation kan indragna bidrag eller nedskärningar leda till mycket större inverkan på en verksamhet berättade *Alla människors lika rätt*s representanter. Ett exempel på detta berättade ansvarig för organisationen *Nykter i Göteborg* som förklarade hur de i samband med de statliga nedskärningarna under 2009 var tvungna att göra sig av med sin tidigare förvaringslokal och förvarar idag materialet hemma hos en av styrelsemedlemmarna.

Representanterna från *Nykter i Göteborg*, *Unga i Göteborg*, *Gemenskap för alla* och *Fakira* berättade att de nästan aldrig blev inbjudna till föreläsningar eller möten eller andra former av sammankomster. Flera menade att bidragsfinansiärer generellt har en styrande effekt på

ideella organisationer. Majoriteten ansåg dock att tjänstemännen inom Social resursförvaltning inte går in och detaljstyr även om de riktlinjer de arbetar utifrån kan anses ha en styrande karaktär. Enligt *Centralorganisationen*, *Alla människors lika rätt* och *Integrera meras* verksamhetschefer har kontakten med Social resursförvaltning blivit bättre.

6.3 Vilka strategier använder organisationerna för att möta det institutionella trycket?

Vid intervjuerna med de mindre organisationerna *Fakira* och *Integrera mera* ansåg båda verksamhetschefer att det är svårt att påverka och att organisationerna måste anpassa sig till de beslut som tjänstemännen inom Social resursförvaltning fattar. *Gemenskap för allas* båda representanter berättade att de anpassat sig efter de riktlinjer Social resursförvaltning ställer på organisationerna och försöker att tillmötesgå kraven. Trots att *Fakira* som organisation till stor del anpassat sig efter Social resursförvaltning försöker de att influera och diskutera med dem berättade verksamhetsansvarig. Generellt resulterar dock inte kompromisser eller diskussioner kring bidragen till mer pengar för organisationen. Detsamma menade *Gemenskap för allas* representanter som berättade att *man får det man får*. Under intervjun med ansvarig för *Nykter i Göteborg* framkom det att de var missnöjda med Social resursförvaltnings behandling av dem då de ansåg att de inte fick någon uppmärksamhet trots att de varje år tilldelas ekonomiska medel. Under intervjun framkom det att *Nykter i Göteborg* är beroende av bidrag från Social resursförvaltning och att utan dem kommer verksamheten att behöva stängas.

Flera av representanterna från de större organisationerna som *Alla människors lika rätt*, *Unga i Göteborg* samt *Centralorganisationen* menade att de har stora påverkansmöjligheter. *Alla människors lika rätt* hade till exempel fått ökat bidrag ett år för att de fört intensiva diskussioner med tjänstemän och politiker. Representanterna från *Alla människors lika rätt* berättade dock att det finns både positiva och negativa sidor av att ha mycket kontakt med Social resursförvaltning. Vid till exempel projektansökningar kan det vara besvärligt att tilldelas extra bidrag då Social resursförvaltning redan vet att de som organisation tilldelas mycket bidrag annars också. Ansvarig för *Centralorganisationen* berättade att de genom att föra en dialog har fått en mycket bättre relation till Social resursförvaltning än tidigare. Under 2010 bildades ett nytt samverkansråd bestående av ideella organisationer samt representanter från den offentliga sektorn. Under intervjun med *Centralorganisationens* verksamhetsansvarig framgick det tydligt att möjligheten till påverkan på Social resursförvaltning nu har ökat eftersom det finns en utsikt att titta mer långsiktigt på stödet och

hur det fungerar. Som det är idag kan den enskilda organisationen inte påverka Social resursförvaltnings bedömning. Genom samverkansrådet hoppas man kunna skapa en djupare dialog kring hur bidragsförfarandet fungerar samt föra diskussioner kring andra typer av frågor som rör samarbetet mellan de två sektorerna. Vidare berättade representanterna från *Alla människors lika rätt* och *Unga i Göteborg* att de försöker att diskutera och föra en dialog med tjänstemännen kring bidragsförfarandet. De tar även kontakt med politiker och anstränger sig för visa upp och berätta om sin organisations verksamhet.

Sammanfattningsvis menade flera av de mindre organisationernas representanter från bland annat *Nykter i Göteborg* och *Fakira* att det knappt finns någon dialog mellan dem och Social resursförvaltning. Ansvarig för *Nykter i Göteborg* skulle gärna se en ökad dialog eftersom organisationen känner att de behöver stöd i många frågor. Flera organisationer ansåg att stora organisationerna med mer resurser har lättare att komma till tals, de tenderar också att känna handläggare och politiker bättre och på så sätt få ett ökat inflytande. Verksamhetschefen för *Unga i Göteborg* menade att det viktiga är att våga kontakta politiker och tjänstemän och bjuda över dem till organisationerna för diskussioner och för att visa upp verksamheten. Organisationer som vågar ta kontakt har en större fördel gentemot andra. Representanterna från *Gemenskap för alla* trodde att organisationerna inom det sociala området är relativt jämställda och att det inom Göteborgs kommun finns mer *goodwill* än i andra städer. *Nykter i Göteborg* och *Unga i Göteborgs* representanter berättade istället att det råder konkurrens mellan organisationer inom det sociala området och att en del organisationer inte bistår andra organisationer med information.

Bland en del organisationer tenderar det finnas en vilja att inte bistå varandra med information. Mindre organisationer tenderar till exempel att hamna mellan stolarna då andra organisationer inte delger den information de sitter inne med eller hjälper varandra. De hävdade också att nya organisationer har svårare att göra sig hörda och behöver mer hjälp i ansökningsprocessen. Enligt *Unga i Göteborgs* verksamhetschef krävs det att representanterna för organisationer inom det sociala området blir mer professionaliserade och visar att organisationen har den struktur och ordning man ger sken av. För att skapa en hållbar relation med Social resursförvaltning är det viktigt att de ideella organisationerna också uppmuntrar till detta. De ideella organisationerna behöver bli bättre på att prata med Social resursförvaltning och inte beskylla dem för brister i relationen mellan parterna menade *Unga i Göteborgs* verksamhetschef.

Enligt *Centralorganisationen*, *Alla människors lika rätt* och *Integrera meras* representanter har kontakten med Social resursförvaltning blivit bättre. Majoriteten av de tillfrågade organisationerna ansåg att det gick att föra dialoger och resonemang kring beslut men att själva möjligheten till att påverka istället fanns inom andra delar än själva beslutsfattandet. Enligt *Alla människors lika rätts* verksamhetsansvariga har tjänstemännen inom Social resursförvaltning en bra kompetens vad gäller kommunal och frivillig verksamhet samt kunskap om att det inte går att gå in och detaljstyra.

7. Analys

Följande kapitel analyserar det empiriska materialet utifrån det teoretiska ramverket. I syfte att undvika upprepningar från empirin utgår analysen från studiens två analysmodeller. Analysmodellerna används för att klargöra vilken form av institutionellt tryck som förekommer mellan Social resursförvaltning och organisationerna inom den sociala sektorn och hur organisationerna svarar på det institutionella trycket.

7.1 Institutionellt tryck

Beträffande bidragsförfarandet går det inte att bortse från att Social resursförvaltning som bidragsgivare spelar en avgörande roll för de ideella organisationernas verksamheter. Som nämnts i studiens teoridel har organisationer svårt att motstå institutionellt tryck när de är beroende av den källa som utövar trycket. Den generella föreställningen bland de intervjuade organisationerna är att bidragsfinansiärer generellt har en styrande effekt. Alla berättade att de upplevde en press från Social resursförvaltning att uppfylla kriterier och att organiseringen av bidrag skapar en intern oro hos organisationerna. Däremot framgår det att organisationerna inte finner tjänstemännens arbetssätt styrande även om de riktlinjer de arbetar utifrån kan anses ha en styrande karaktär.

I den första analysmodellen återfinns olika former av institutionellt tryck. Utifrån respondenternas svar tenderar ett tvingande institutionellt tryck att föreligga mellan Social resursförvaltning och den sociala sektorn. Även normativa tendenser är märkbara men enbart mellan Social resursförvaltning och *Unga i Göteborg* samt *Alla människors lika rätt*. Nedan följer en utförligare analys om varför ovan nämnda organisationers svar kan härledas till det normativa institutionella trycket och varför det tvingande trycket är mest synligt medan det mimetiska trycket inte förekommer alls.

Institutionellt tryck	Centralorganisationen (paraplyorganisation)	Unga i Göteborg (tilldelas mycket resurser)	Nycter i Göteborg (tilldelas lite resurser)	Integrera mera (bidrag under kort tid)	Gemenskap för alla (bidrag under lång tid)	Fakira (liten organisation)	Alla människors lika rätt (stor organisation)
Tvingande	X	X	X	X	X	X	X
Mimetisk							
Normativ		X					X

Figur 7.1 Institutionellt tryck (analysmodell I)

Att den tvingande isomorfismen har flest antal kryss i analysmodellen kan antas bero på att alla organisationer inom det sociala området behöver anpassa sig efter samma riktlinjer.

Utifrån teorin om tvingande isomorfism är detta ett sätt att likrikta eller strömlinjeforma organisationerna. Den tvingande isomorfismen bygger på att starkare organisationer utövar formella eller informella påtryckningar på en annan organisation. I de ideella organisationernas fall består den starkare organisationen av Social resursförvaltning och påtryckningarna kan härledas till organiseringen av bidragsförfarandet samt de riktlinjer de ideella organisationerna behöver rätta sig efter. Enligt *Centralorganisationens* verksamhetschef finns det en utomstående press från Social resursförvaltning att organisationerna måste anpassa sig. Till detta följer att många organisationer är rädda för att göra saker som inte faller i god ton och därmed inte motsätter sig Social resursförvaltning. Representanterna från *Nykter i Göteborg*, *Unga i Göteborg*, *Gemenskap för alla* och *Fakira* berättade att de nästan aldrig blev inbjudna till föreläsningar, möten eller andra former av sammankomster. Eftersom de forum där organisationerna hade kunnat påverka och framhäva sina åsikter knappt existerar kan det antas att det tvingande institutionella trycket får mer utrymme och att de ideella organisationernas möjligheter att motsätta sig trycket minskar.

Den tvingande isomorfismen belyser hur staten genom lagar och bestämmelser kan forma en organisation. Trots att tjänstemännen på Social resursförvaltning försöker att inte styra eller utföra påtryckningar på organisationerna går det inte att bortse från att bidragsdistribueringen och riktlinjerna som används ökar risken för att organisationerna likrikta sin verksamhet och blir homogeniserade. Enligt DiMaggio & Powell skapar centralisering av resurser till ett visst område omedelbart mer homogenisering då organisationerna inom området påverkas av samma press från den källa där resurserna kommer ifrån. Det går således att konstatera att anpassningen efter Social resursförvaltnings riktlinjer överensstämmer med den tvingande isomorfismen.

Enligt teorin kring isomorfism har politiska beslutsmakare inte alltid kunskap om vilka direkta effekter beslut kan ha på ideella organisationer. Social resursförvaltning arbetar utifrån politiskt styrda mål. Statens sätt att genom lagar och bestämmelser forma en organisation sker ofta som ett resultat av ett politiskt fattat beslut. Under intervjuerna med tjänstemännen var alla noga med att poängtera att de inte vill styra organisationerna, detta framgick även vid intervjuerna med representanterna från den ideella sektorn. Det går således att konstatera att riktlinjerna har en styrande karaktär men att tjänstemännens arbetssätt inte kan beskrivas som styrande eller överensstämmande med den tvingande isomorfismen.

Av studiens teoretiska del framgår det att den ideella sektorn allt mer professionaliseras i samband med att de ideella organisationerna tillhandahåller tjänster eller stöd inom olika samhällsområden. Utifrån respondenternas svar finns det tendenser som visar att former av normativt tryck förekommer mellan de ideella organisationerna och Social resursförvaltning. Organisationer som *Alla människors lika rätt* har till exempel en högre grad av professionalisering än andra organisationerna som intervjuats. Detta kan bero på deras starka ställning inom sitt område vilket föranleder en mer professionaliserad struktur. Professionalisering uppmärksammades också av *Unga i Göteborg* som ansåg att det krävs att representanterna för organisationer inom det sociala området blir mer professionaliserade och visar att organisationen har den struktur och ordning man ger sken av. Då flertalet organisationer är relativt små finns det kanske inte alltid ett behov av att professionalisera sig och förändra sin struktur vilket kan vara en av anledningarna till att normativa tendenser inte verkade förekommande hos alla. Av tjänstemännens svar går det att utläsa att det finns en yrkesmässig professionalitet i deras arbetsätt som genomsyrar relationen med de ideella organisationerna. Inom den normativa isomorfismen är det viktigt att uppnå professionalitet och legitimitet inom det organisatoriska fältet vilket överrensstämmer med tjänstemännens arbetsätt.

Av intervjuerna framkommer det inte om organisationerna efterliknar andra organisationer inom det sociala området för att erhålla mer bidrag eller för att få legitimitet. Detta minskar utsikten att utröna om det förekommer en form av mimetisk isomorfism. En av anledningarna är troligtvis att de intervjuade organisationerna är verksamma inom olika områden och således inte fokuserar på samma frågor. Intervjuer med organisationer inom samma verksamhetsområde hade troligtvis gett en tydligare bild av om organisationer efterliknar andra mer framgångsrika organisationer inom det egna området.

7.2 Svar på institutionellt tryck

Hur de ideella organisationerna kan påverka eller motsätta sig ett institutionellt tryck kommer att analyseras utifrån de anpassande, kompromissande, avvisande, utmanande och manipulativa strategierna som nämnts tidigare.

I den andra analysmodellen går det att utläsa att de anpassande och kompromissande strategierna är vanligast förekommande bland de intervjuade organisationerna. Ett fåtal organisationer använder även de utmanande och manipulativa strategierna. Däremot har

respondenternas svar inte kunnat förbindas till den avvisande strategin. Detta kan bero på att ingen intervju genomförts med organisationer som lagt ned eller flyttat sin verksamhet. I följande avsnitt förklaras på vilket sätt de ideella organisationerna svarar på det institutionella trycket från Social resursförvaltning och varför organisationerna använder samma eller olika strategier.

Strategier	Centralorganisationen (paraplyorganisation)	Unga i Göteborg (tilldelas mycket resurser)	Nykter i Göteborg (tilldelas lite resurser)	Integrera mera (bidrag under kort tid)	Gemenskap för alla (bidrag under lång tid)	Fakira (liten organisation)	Alla människors lika rätt (stor organisation)
Anpassning			X	X	X	X	
Kompromiss	X			X		X	X
Avvisande							
Att utmana			X				
Manipulation		X					X

Figur 7.2 Svar till institutionellt tryck (analysmodell II)

Representanterna från *Fakira* och *Integrera mera* ansåg att det är svårt att påverka Social resursförvaltning och att organisationerna måste anpassa sig till de beslut som tjänstemännen fattar. Enligt Olivers teori sker anpassning när institutionella normer eller värderingar blivit socialt accepterade, organisationerna inser inte att det är en form av institutionell påverkan och gör således inget försök att motsätta sig trycket. *Nykter i Göteborgs* verksamhetsansvarig berättade att de knappt har någon kontakt med tjänstemännen och de var missnöjda med Social resursförvaltnings behandling av dem eftersom de inte fick någon uppmärksamhet. Enligt Oliver kan en organisation bli kritisk mot institutionella värderingar om deras egen ställning är i fara eller när de interna intressena skiljer sig från de externa vilket kallas den utmanade strategin. Under intervjun berättade verksamhetsansvarig för *Nykter i Göteborg* att deras verksamhet är beroende av bidrag från Social resursförvaltning och att utan dem kommer verksamheten behöva stängas igen. Deras metoder kan således analyseras utifrån den anpassande och utmanande strategin. Av rädsla för att inte tilldelas bidrag behöver de anpassa sig efter Social resursförvaltnings krav. Samtidigt tenderar det att finnas en vilja att utmana och få till en förändring utifrån det missnöje organisationen känner överför Social resursförvaltning.

De mindre organisationerna *Fakira*, *Integrera mera* och *Nykter i Göteborgs* har generellt inkorporerat en mer anpassande hållning överför tjänstemännen inom Social

resursförvaltning. Om detta beror på rädsla för att mista finansieringen eller för att de helt enkelt inte har metoderna för att påverka är dock svårt att föreskriva. Deras strategier överensstämmer dock med Olivers teori om att det är få organisationer som utsätts för tryck från staten eller offentlig sektor som har den motståndskraft som behövs för att stå emot trycket.

Flera organisationer har genom att kompromissa och föra dialoger med Social resursförvaltning fått en bättre relation till tjänstemännen än tidigare. Enligt Olivers teori innebär kompromissande strategier att organisationer har svårt att anpassa sig efter de institutionella krav som finns på organisationen. Under sådana omständigheter försöker organisation att kompromissa med den aktör som utför trycket. *Centralorganisationen*, *Alla människors lika rätt* och *Integrera meras* representanter berättade att det idag är lättare att kompromissa och föra en dialog med Social resursförvaltning. Verksamhetsansvarig på *Fakira* ansåg dock att trots diskussioner och kompromissar kring bidragen är det svårt att tilldelas ytterligare medel.

De organisationer där tillvägagångssätten kan förklaras utifrån de manipulativa strategierna är *Alla människors lika rätt* och *Unga i Göteborg*. De har generellt mycket inflytande bland andra liknande organisationer och är inte lika avhängiga av finansiering från Social resursförvaltning. Ansvariga för *Alla människors lika rätt* berättade att de bland annat har haft möjlighet att påverka Social resursförvaltning i hur mycket finansiella medel som ska tilldelas dem. *Unga i Göteborgs* verksamhetsansvarig berättade att de sällan bjuds in till möten eller sammankomster med tjänstemännen. Istället har de visat upp organisationer och diskuterat med politiker och andra ansvariga inom den offentliga sektorn i Göteborg. Genom att ha nästintill monopol på sitt område kan *Alla människors lika rätt* påverka det institutionella trycket mer än andra organisationer verksamma inom samma område. *Unga i Göteborg* har även de en stark ställning inom sitt område och vågar säga ifrån och påverka. Båda organisationerna försöker således med olika metoder att influera det institutionella trycket.

Centralorganisationen och *Gemenskap för allas tillvägagångssätt* skiljer sig något från de andra organisationerna och går emot vad Olivers teori påstår. *Centralorganisationen* är en paraplyorganisation och har som uppgift att verka för sina medlemsorganisationers intressen. *Centralorganisationen* är också den organisation bland de sju intervjuade organisationerna som starkast ifrågasatte varför organisationerna ska behöva anpassa sig efter

riktlinjer. Trots deras motvilja mot anpassning är det svårt att urskilja om organisationen faktiskt försöker influera tjänstemännen och ifrågasätta organiseringen kring bidragsdistribueringen. Deras tillvägagångssätt går att förklara utifrån den kompromissande strategin eftersom de enbart tenderar att föra diskussioner men inte konkreta påtryckningar. *Gemenskap för alla* är istället en etablerad organisation som tilldelats finansiella medel under många år. Under intervjun med representanterna från *Gemenskap för alla* framgick det att verksamheten helt anpassat sig till Social resursförvaltnings riktlinjer och krav och försöker att tillmötesgå kraven. Både *Centralorganisationen* och *Unga i Göteborg* har enligt teorin om institutionellt tryck en viss överordnad position inom sitt område. Organisationerna borde således ha större möjlighet att påverka det institutionella trycket. Utifrån representanternas svar finns det ett missnöje mot att anpassa sig och kring organiseringen av bidragen. Trots detta tenderar det inte att förekomma en vilja att påverka eller motsätta sig bidragsförfarandet.

7.3 Sammanfattning analys

Majoriteten av de intervjuade organisationerna verkar tillsynes nöjda med tjänstemännens förfaranden men mindre nöjda med hur bidragsdistribueringen är organiserat. Alla representanterna från de ideella organisationerna försöker att diskutera och kompromissa med tjänstemännen inom Social resursförvaltning men med varierande resultat.

Av studien framgår att de intervjuade organisationerna med stort medlemsantal och som generellt har mycket inflytande inom sitt område inte är lika avhängiga av finansiering från Social resursförvaltning och att de i högre utsträckning använder sitt inflytande på tjänstemännen. Om detta enbart beror på deras storlek eller att de helt enkelt vågar höras och synas mest är dock svårt att fastställa. Då studien inte intervjuat flera organisationer med liknande karaktärsdrag går det inte att generalisera till att alla organisationer inom det sociala området som är större och/eller resursstarka har möjlighet att influera det institutionella trycket. Möjligheten till påverkan tenderar att vara individrelaterat och bero på viljan att få till förändringar.

Sammanfattningsvis skapar Social resursförvaltnings bidragsprocess synliga isomorfiska tendenser i form av tvingande tryck mellan det sociala området och Social resursförvaltning. Som nämnts i den teoretiska delen av studien är det vanligt att externa krav på en organisation kan skapa splittringar eller problem för organisationens interna effektivitet. För att undkomma detta problem kan organisationerna välja att löskoppla sig, alltså inkorporera externa krav men

anpassa dem till de interna förutsättningarna. I stort sett alla organisationer i studien verkar använda sig av en löskopplad struktur. Organisationerna har anpassat sin organisation till Social resursförvaltnings riktlinjer men fortsätter att arbeta utifrån interna målsättningar. Att använda sig av en löskopplad struktur förefaller dock enklare för etablerade och/eller resursstarka organisationer som kan finna en balans mellan extern och internt tryck. Mindre resursstarka organisationer har svårare att motsätta sig det institutionella trycket och att löskoppla sin organisations struktur vilket är synligt hos de mindre organisationerna i studien.

8. Slutsatser

I detta avsnitt besvaras uppsatsens preciserade syfte, och en sammanfattning av studiens resultat presenteras. Vidare diskuteras studiens teori och generellas slutsatser samt förslag till framtida forskning.

8.1 Studiens genomförande

I studiens inledande kapitel argumenterades för att strävan att kommun och stat ska ha en mindre styrande effekt på den ideella sektorn allt mer har urholkats och att det råder ett missnöje från de ideella organisationerna över hur bidragsförfarandet är utformat.

Den här studien är en fallstudie där Göteborgs kommuns bidragsdistribuering har undersökts. Syftet har varit att undersöka *hur bidragsförfarandet hanteras och organiseras inom Social resursförvaltning, samt vilka implikationer bidragssystemet får på relationen mellan Social resursförvaltning och organisationerna inom den sociala sektorn i Göteborg*

Den empiriska delen av studien delades upp utifrån de frågeställningar som väglett uppsatsen och är som följer:

- *Hur fungerar Social resursförvaltnings beslutsordning?*
- *Vilka former av institutionellt tryck möter organisationerna i deras relation med Social resursförvaltning?*
- *Vilka strategier använder organisationerna för att möta det institutionella trycket?*

För att svara på frågeställningarna har intervjuer genomförts med strategiskt utvalda personer från den offentliga och ideella sektorn. Den information som framkom under intervjuerna har sedan sammanställts och analyserats utifrån studiens två analysmodeller som beskriver former av institutionellt tryck och svar på institutionellt tryck.

8.2 Vad visar studien?

Studien visar att organiseringen av bidragsförfarandet hämmar friheten för de ideella organisationerna även om förhållandet mellan organisationerna och Social resursförvaltning effektiviseras. Majoriteten av organisationerna inser att de inte kan påverka hur bidragsförfarandet fungerar och har således anpassat sin verksamhet efter de riktlinjer och

krav som Social resursförvaltning ställer på dem. De mindre organisationerna tenderar att bli mer försiktiga i sin framtoning för att inte stöta sig med sina finansiärer medan andra större eller mer resurstarka organisationer istället försöker diskutera och influera Social resursförvaltning. Det framgår att organisationer som vågar höras och synas får en ökad grad av inflytande. Dessa organisationer tenderar även vara dem som har starkast ställning inom det organisatoriska fältet, i detta fall det sociala området. I studien blir det tydligt att flera av de små organisationerna förblir tysta eller helt enkelt *hamnar mellan stolarna* då de inte vågar göra sin röst hörd.

Trots att flera organisationer har generellt bra kontakt med tjänstemännen inom Social resursförvaltning innebär detta inte att organisationerna har förmågan att trycka tillbaka eller sätta press på dem. Då Social resursförvaltning har ett ekonomiskt övertag i relationen med den sociala sektorn iakttar många organisationer försiktighet i framförandet av kritik. Det bör dock noteras att tjänstemännen uttryckligen sagt att om organisationerna har spörsmål eller vill framföra åsikter måste de ta den initiala kontakten. Problemet är tillsynes att många organisationer nästan aldrig har kontakt med tjänstemännen och således inte vet vem eller var man ska ringa. Kommunikationen bör således förbättras från båda sidor för att kunna skapa ett forum där åsikter kan föras fram. En slutsats är att de organisationer som erbjuder en tjänst som kommunen är beroende av, till exempel *Alla människors lika rätt* har en större chans att förhandla än organisationer som inte har lika *mycket* att erbjuda. Mindre organisationer som vänder sig till en mindre grupp människor eller där verksamheten har en mer sporadisk karaktär till exempel *Nykter i Göteborgs* julaftonkväll, tenderar att få mindre uppmärksamhet och utrymme att påverka.

8.3 Vad visar studien utifrån de underliggande frågeställningarna?

Nedan följer en sammanfattning av vilka resultat studien visar utifrån de frågeställningar som väglett undersökningen.

8.3.1 Hur fungerar Social resursförvaltnings beslutsordning?

- Processen kring bidragsförfarandet är tidskrävande både för organisationerna inom den ideella sektorn och för tjänstemännen inom Social resursförvaltning.

- Social resursförvaltning har en budget som styrs av samhällskonjunkturen och ser olika ut varje år. De ideella organisationerna kan därmed inte tilldelas ekonomiska medel för mer än ett år i taget.
- De ideella organisationerna behöver bli tydligare med att fråga om råd och stöd och kontakta tjänstemännen inom Social resursförvaltning. Om relationen mellan de två sektorerna ska förbättras krävs initiativ från båda håll.
- För att underlätta organiseringen kring bidragsförfarandet bör tjänstemännen skapa ett effektivare bidragssystem där de ideella organisationerna inkluderas och får information i tid för att underlätta organisationernas planering och långsiktighet.

8.3.2 Vilka former av institutionellt tryck möter organisationerna i deras relation med Social resursförvaltning?

- Bidragsdistribueringen från Social resursförvaltning till de ideella organisationerna visar i huvudsak på former av tvingande institutionellt tryck då organisationerna anpassar sig efter samma riktlinjer.
- Det forum där organisationerna hade kunnat trycka tillbaka existerar enbart för en del organisationer, andra som aldrig blir inbjudna till sammankomster eller möten får inte samma möjlighet att inverka på Social resursförvaltning.
- Tvingande institutionellt tryck skapar homogenisering inom ett område. Om formerna för bidragsförfarandet inte ändras finns risken att organisationerna inom det sociala området tillslut blir mer homogena och mister sin särart.
- Social resursförvaltnings tjänstemän försöker att inte styra eller påverka de ideella organisationerna trots att de arbetar utifrån riktlinjer som kan antas ha en styrande karaktär. Deras arbetsätt kan härledas till den normativa isomorfismen där struktur och professionalism är synligt.
- Majoriteten av de ideella organisationerna använder idag en löskopplad struktur för att kunna anpassa de externa kraven i form av riktlinjerna till organisationens interna struktur utan att tappa intern legitimitet. Detta förfaller dock vara lättare för mer etablerade organisationer som har en stark position inom sitt område.

8.3.3 Vilka strategier använder organisationerna för att möta det institutionella trycket?

- Organisationer som vågar höras och synas och som generellt har en framstående position inom sitt verksamhetsområde vågar påverka Social resursförvaltning mer andra organisationer.
- Flera av de större och resurstarka organisationerna använder tillvägagångssätt som kan härledas till de kompromissande och manipulativa strategierna.
- Mindre och resurssvaga organisationer tenderar att vara mer beroende av Social resursförvaltnings bidrag och kan hamna *mellan stolarna* då deras verksamhet inte får lika mycket uppmärksamhet och möjligheten att påverka minskar.
- De mindre organisationernas metoder kan generellt härledas till de anpassade och kompromissande strategierna.

8.4 Reflektioner kring studiens teoretiska ramverk

Studien pekar på att det föreligger ett institutionellt tryck mellan Social resursförvaltning och de ideella organisationerna. Vidare att organisationerna använder olika metoder eller tillvägagångssätt för att påverka tjänstemännen. Studien har således egentligen bara bevisat att den institutionella teorin går att använda på en fallstudie men inte bidragit till ny information. Andra teorier hade möjligen kunnat förklara utförligare om varför olika organisationer har olika svar på det institutionella trycket.

Den kritik som går att lyfta mot den institutionella teorin är att den ser allt för ensidigt på organisationer och utgår ifrån att de reagerar på samma sätt. Det finns ytterst få exempel på hur organisationerna konkret kan svara till olika former av institutionellt tryck. Alla organisationer, även om de befinner sig inom samma organisatoriska fält, är olika och fokus borde således ligga på vem eller vilka som utför det institutionella trycket. Oliver tenderar att inrikta sig på att det är den dominerande organisationen, ofta staten, som utför ett tryck eller press. I detta fall är den dominerande organisationen Social resursförvaltning indirekt kommunen. Social resursförvaltning styrs av politiskt satta mål. Det hade således varit

intressant med fler studier som belyser hur institutionellt tryck ser ut mellan politiska nivåer inom den offentliga sektorn och hur olika enheter inom den offentliga sektorn förhåller sig till detta. Vidare borde den institutionella teorin inkludera hur tryck från ideella organisationer påverkar den offentliga sektorn. I och med att staten överför allt mer ansvar till den ideella sektorn att utföra eller erbjuda samhällstjänster är den offentliga sektorn beroende av att den ideella sektorn *ställer upp*. Staten står som yttersta garant för att den ideella sektorn uppbär vissa egenskaper och krav. Fler studier borde fokusera på vad som händer när eller om den ideella sektorn börjar ifrågasätta och motsätta sig statens krav.

När det sociala området valdes som undersökningsområde var detta på grundval av att området har många ideella organisationer och således tilldelas en stor mängd bidrag. Om andra områden hade undersökts i Göteborg hade de kunnat ge ett annorlunda resultat och en annan syn på bidragsförfarandet. Då de ideella organisationerna bedriver verksamheter inom många olika områden och därigenom är diversifierade bedömdes ändå en undersökning av det sociala området kunna ge värdefull information och bidra med viktig kunskap.

Trots att studien enbart bidragit till att klargöra att fallstudier och institutionell teori går att kombinera har den institutionella teorin ändå varit värdefull i att visa hur bidragsdistribuering och dess implikationer kan påverka relationen mellan offentlig och ideell sektor. Som nämnts tidigare är studien inte generaliserbar till hela den ideella sektorn i Göteborg eller till det sociala området då detta består av åttio organisationer och den här studien enbart intervjuat sju. Det är således möjligt att intervjuer med andra organisationer hade gett ett annorlunda resultat. Resultatet i stort kan dock säga oss något om implikationerna av bidragsförfarandet. Det går att konstatera att processen kring hur bidragsdistribueringen är organiserat skapar konsekvenser för relationen mellan organisationerna och Social resursförvaltning. Ansökningsprocessen tar mycket tid både för organisationerna och för tjänstemännen och väntan på besked skapar en intern oro inom organisationerna. Att inte kunna söka för mer än ett år i taget leder till att organisationerna inte kan planera långsiktigt. Mindre organisationer anpassar sig i större utsträckning till Social resursförvaltning än större och resurstarka organisationer som vågar säga ifrån och göra sin röst hörd.

Studier om den offentliga och ideella sektorn är ett relativt outforskat område i Sverige. Förhoppningen är att studien har kunnat kasta nytt ljus över förhållandet och visa på vilka implikationer bidragsförfarandet kan få på relationen mellan sektorerna.

8.5 Generella slutsatser

Utifrån syftet om *hur bidragsförfarandet hanteras och organiseras inom Social resursförvaltning, samt vilka implikationer bidragssystemet får på relationen mellan Social resursförvaltning och organisationerna inom den sociala sektorn i Göteborg* är en övergripande reflektion att riktlinjerna som Social resursförvaltning använder är ett sätt för dem att underlätta arbetet kring bidragsdistribueringen. Utifrån intervjuerna med tjänstemännen menade alla tre att arbetet med distribueringen av bidrag fungerar väl och att organisationerna inte har problem att uppfylla riktlinjerna. Det är tydligt att Social resursförvaltning har en pragmatisk syn på bidragsgivningen samtidigt som de inte vill styra organisationerna.

Konflikten verkar således bestå i att Social resursförvaltning använder riktlinjer som organisationerna ska anpassa sig efter samtidigt som de vill minska sin styrning och påverkan på organisationerna. Resultat tenderar att bli ett mer strömlinjeformat bidragssystem där organisationerna trots möjligheter att diskutera och föra fram åsikter men inte kan inverka på själva utformandet av bidragen. Organisationerna kan således diskutera men inte konkret påverka. Genom att Social resursförvaltning *sätter agendan* för hur bidragen ska delas ut och för relationen med den ideella sektorn skapar detta implikationer på relationen.

Den ideella sektorn ska präglas av mångfald där olika intressen i samhället tillvaratas. I samband med att ansökningsprocessen kräver både tid och resurser och där svaren om att bidrag beviljats inte klargörs förrän i december, finns risken att många organisationer till slut inte orkar fortsätta med sin verksamhet. Risken finns att för organisationer som inte har andra bidragsfinansiärer kan den ständiga väntan och osäkerheten till slut leda till att organisationerna stänger ned sin verksamhet. Ett exempel är *Fakira*. Under intervjun framgick det att verksamhetsansvarig ansåg ansökningsprocessen tar för lång tid och att väntan på besked leder till att organisationen inte kan planera långsiktigt. Om *Fakira* skulle behöva stänga sin verksamhet leder det till att utsatta kvinnor som förut kunde söka hjälp hos dem plötsligt står utan ett skyddsnät.

I Social resursförvaltnings riktlinjer och utifrån intervjuerna med tjänstemännen framgår det att arbetet med ideella organisationer ska präglas av långsiktighet och kontinuitet i de ideella organisationernas planering och att tjänstemännen ska stödja och hjälpa organisationerna.

Stödet får inte medföra att Social resursförvaltning har en styrande effekt på organisationerna eller inkräkta på organisationernas integritet och självbestämmande.

För att tjänstemännen ska kunna stödja organisationerna och för att bidragen inte ska vara styrande krävs att distribueringen av bidrag till den sociala sektorn effektiviseras så organisationerna slipper känna en osäkerhet över att inte kunna planera sin verksamhet. Det forum som idag finns för diskussioner behöver också bli tydligare. Social resursförvaltning bör undvika att strömlinjeforma bidragen och istället skapa ett effektivare bidragssystem med flera lösningar som anpassas efter olika verksamhetsområden där man tar tillvara på de ideella organisationernas särart. Genom att förbättra bidragsdistribueringen och relationen mellan tjänstemännen och de ideella organisationerna säkerställer man att organisationerna inte faller bort. Detta resulterar i att mångfalden inte försvinner och att en diversifierad social sektor återstår.

Fler studier behövs på det civila samhällets utveckling. Ideella organisationers nya förutsättningar genom ett allt mer strömlinjeformat bidragssystem behöver också lyftas i den offentliga debatten. Sverige är beroende av en fungerande ideell sektor där människors olika intressen tillvaratas och där flera av samhällets viktigaste funktioner finns. Om mångfalden försvinner genom att organisationerna behöver likritas för att tilldelas ekonomiska medel har inte själva syftet med ideell sektor då försvunnit?

8.6 Framtida forskning

Med utgångspunkt i undersökningens resultat är en rekommendation inför fortsatta studier av Göteborgs kommun att följa och utvärdera det tidigare nämnda samverkansråd¹⁰ som 2010 skapades inom kommunen. Då representanter från den ideella sektorn samt politiker och tjänstemän medverkar i rådet är det intressant att se om relationen mellan den offentliga och ideella sektorn förändras och om de ideella organisationerna får mer att säga till om.

Möjligen kunde en framtida studie också jämföra Göteborgs kommun med andra kommuner i Sverige och undersöka hur bidragsförfarandet ser ut inom andra regioner och hur ideella organisationer upplever att relationen mellan kommunen fungerar. En mer djupgående studie

¹⁰ Se vidare information om Samverkansrådet i kapitel två på sidan 16.

av flera kommuner kan också leda till mer generella slutsatser och bidra ytterligare till forskningen om relationen mellan offentliga och ideella organisationer.

Referenslista

Ahrne, G. (red) (1998). *Stater som organisationer*. Nerenius & Santerus Förlag: Stockholm.

Austin, M. J (2003). *The Changing Relationship Between Nonprofit Organizations and Public Social Service Agencies in the Era of Welfare Reform*. Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, Vol.32, no 1 March 2003 97-114. Sage Publications

Beckert, J. (2010). *Institutional Isomorphism Revisited: Convergence and Divergence in Institutional Change*. Sociological Theory, 28: 150-166. American Sociological Association.

Berger, P & Luckmann, T. (1999). *Kunskapssociologi: Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Wahlström & Widstrand: Stockholm

Cooney, K. (2006). *The institutional and technical structuring of nonprofit ventures: Case study of a US. Hybrid organization caught between two fields*. International society for third-sector research and The John Hopkins University

Czarniawska, B & Sevón, G. (2005). *Global Ideas- How ideas Objects and Practices Travel in the Global Economy*. Malmö: Liber & Copenhagen Business School Press.

Deephouse, D. L. (1999). *To be different, or to be the same? It's a question (and theory) of strategic balance*. Strategic Management Journal J.20 (pp.147-166). E.J Ourso College of Business Administration, Louisiana State University, Baton Rouge, Louisiana, U.S.A

DiMaggio, P. Powell, W. (1983). *The iron cage revisited: Institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields*. American Sociological Review. Vol 48 (pp.147-160). Yale University

Engberg, J. (1986). *Folkrörelserna i välfärdsamhället*. Akademisk avhandling. Umeå Universitet

Esaiasson, P. Giljam, M. Oscarsson, H. Wägnerud L. (2004). *Metodpraktikan- konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Norstedts Juridik AB: Stockholm

Eriksson- Zetterquist, U. (2005). *Institutionell teori*. Liber, Malmö

Erlingsdóttir, G & Lindberg, K (2004/2005). *Isomorphism, Isopraxis and Isonymism complementary of competing processes?* Lund Institute of economic research, working paper series.

Eikenberry, A. M. & Kluver, J.D (2004). *The Marketization of the Nonprofit Sector: Civil Society at Risk?* Public Administration Review. Marc/April 2004, Vol. 64, No.2

Frumkin, P & Galaskiewicz, J. (2004). *Institutional Isomorphism and Public Sector Organizations* Journal of Public Administration Research and theory, Vol. 14, no. 3. Harvard University & University of Arizona.

Johansson, S. (2002). *Sociala ideella organisationer som kommunerna ser dem - Om kommunernas relationer med sociala ideella organisationer*. Norstedts: Stockholm.

Johansson, S. (2003). *Stöd eller styrning en utvärdering av statsbidragsmodellen till ideella organisationer inom det sociala området*. Socialstyrelsen.

Johansson, P (2004). *I skandalers spår, minskad legitimitet i svensk offentlig sektor*. Första upplagan. Kompendiet: Göteborg.

Lantz, A. (2007). *Intervjumetodik*. Andra upplagan. Studentlitteratur: Polen.

Larsson, M. (2009). *Social ekonomi- aktuell situation och utvecklingsbehov* Verksamhetsområdet social ekonomi.

Kvale, S & Brinkmann, S (2010). *Den kvalitativa Forskningsintervjun*. Andra upplagan. Studentlitteratur: Lund

Lundquist, L. (1992). *Förvaltning, stat och samhälle*. Studentlitteratur: Lund.

Meyer, J. W. Rowan, B. (1977). *Institutionalized organizations: formal structure as myth and ceremony*. Stanford University.

Maloney, W. A, Grant, J. McLaughlin, A. M. (1994). *Interest groups and public policy: The insider/outsider model revisited*. Cambridge University Press.

Montin, S. (2005). *Politisk styrning och demokrati i kommunerna: åtta dilemman i ett historiskt ljus*. Centrum för Urbana och Regionala Studier (CUREs) Samhällsvetenskapliga institutionen Örebro universitet. Rapport skriven för projektet "Brytpunkt", Sveriges Kommuner och Landsting.

Oliver, C. (1991). *Strategic responses to institutional processes*. Academy of management review Vol 18, No, 1 (p. 145-179) York University.

Rhodes, R.A.W (1996). *The new Governance: Governing without Government* Political Studies XLIV. 652-667

Peters, B.G & Pierre, J. (1998). *The New Governance Governing without Government? Rethinking Public Administration*. University of Newcastle- upon Tyne Political Studies (1996). XLIV. 652-667 University of Pittsburgh och University of Strathclyde, Scotland. J-PART 8 (1998):2 223-243.

Tengblad, S (2006). *Aktörer och Institutionell teori*. GRI-rapport 2006:10, Gothenburg research institut.

Uhrwing, M. (2001). *Tillträde till maktens rum Om intresseorganisationer och miljöpolitiskt beslutsfattande*. Gidlunds förlag: Hedemora

Wijkström, F & Lundström, T. (2002). *Den ideella sektorn organisationerna i det civila samhället* Sober förlag: Stockholm

Wijkström, F. Einarsson, S. Larsson, O (2004). *Staten och*

det civila samhället, Idétraditioner och tankemodeller i den statliga bidragsgivningen till ideella organisationer SSE/EFI Working Paper Series in Business Administration No 2004:21

Yang, S & Zheng, L. (2010). *The paradox of de-coupling: A study of flexible work program and worker's productivity*. Social science research Volume 40, pages 299-311. Department of sociology and criminal justice, University of Arkansas & Department of Sociology, Texas A&M University.

Öberg, P. (1994). *Särintressen och allmänintresse: Korporatismens ansikten*. Almqvist och Wiksell International: Stockholm

Elektroniska källor

Arbetsförmedlingens hemsida

http://www.arbetsformedlingen.se/download/18.46ccfec5127ddccec778000485/osa_as.pdf

Sveriges kommuner och landstings hemsida

http://www.skl.se/kommuner_och_landsting/om_landsting_och_regioner/sa_styrs_landstingn

Göteborgs Stads hemsida, Social resursförvaltning

<http://www.goteborg.se/wps/wcm/connect/7727248045a7127ba934bfe43d554d2e/Riktlinjersociala%2Bfunktionsomradet.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=7727248045a7127ba934bfe43d554d2e>

Regeringens hemsida

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/09/15/93/182c1082.pdf>

<http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/09/15/93/182c1082.pdf>

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/08/91/33/683b7edb.pdf>

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/13/62/26/5854412c.pdf>

Statskontorets hemsida

<http://www.statskontoret.se/upload/Publikationer/2004/200417.pdf>

Hemsidor till de ideella organisationerna i studien

Alla människors lika rätt

Fakira

Unga i Göteborg

Integrera mera

Gemenskap för alla

Nykter i Göteborg

Centralorganisationen

Intervjuer

Verksamhetschef/ ansvariga på *Alla människors lika rätt* 26/5-10

Verksamhetschef på *Fakira* 27/5-10

Verksamhetschef på *Unga i Göteborgs* 19/7-10

Verksamhetschef på *Integrera mera* 1/2 -11

Verksamhetschef/Ansvariga på *Gemenskap för alla* 7/6-10

Verksamhetschef på *Nykter i Göteborg* 15/7-10

Verksamhetschef på *Centralorganisationen* 25/8-10

Niklas Karlsson Social resursförvaltning 27/5-10

Annika Johansson Social resursförvaltning 27/5-10

Lena Stål Social resursförvaltning 27/5-10

Offentligt tryck

Proposition 2009/1033/UF: Preliminärt innehåll i planerad proposition om politiken för den ideella sektorn, Stockholm

Social resursförvaltning, Göteborg (2010) *Riktlinjer för stöd till ideella organisationer inom sociala området och funktionshinderområdet*

SOU 2007:66 *Rörelser i tiden* Slutbetänkande av Utredningen om den statliga folkrörelsepolitiken i framtiden, Stockholm

Proposition 2009/10:55 *En politik för det civila samhälle*, Integrations- och jämställdhetsdepartementet, Stockholm

Statskontoret. (2004) *Bidrag till ideella organisationer*, Kartläggning, analys och rekommendationer

Sammanfattning

Strävan efter att kommun och stat ska ha en mindre styrande verkan på den ideella sektorn har allt mer urholkats inom svenska förvaltningar och ersatts av ett ökat tryck på organisationerna att prestera. I samband med att svenska kommuner övertagit distribueringen av bidrag till den ideella sektorn behöver organisationerna i högre utsträckning anpassa sig efter riktlinjer och krav för att erhålla finansiella medel. De nya bidragsmodellerna som ideella organisationer ska anpassa sig efter är inte utformade utifrån organisationernas egna verksamheter utan har en mer övergripande karaktär. Dessa styrande riktlinjer, som reglerar distribueringen av bidrag har både skapat ett missnöje i den ideella sektorn och en komplex situation för organisationerna att bedriva sin verksamhet i.

Denna studie tar sin utgångspunkt i vilka implikationer ett bidragssystem med specifika riktlinjer och högre krav får för relationen mellan den ideella och offentliga sektorn. Undersökningen är en fallstudie av Göteborgs kommun och ämnar förklara *hur bidragsförfarandet hanteras och organiseras i Göteborgs kommun samt vilka implikationer bidragssystemet får på relationen mellan ideell och offentlig sektor i Göteborg*. Studien har genomförts genom att intervjua sju ideella organisationer inom Göteborgs ideella sektor samt tre tjänstemän från Göteborgs Sociala resursförvaltning. Social resursförvaltning är den enhet inom Göteborgs kommun direkt ansvarig för distribuering av bidrag till den ideella sektorn.

Studiens teoretiska ramverk är den institutionella teorin där institutionellt tryck och svar på detta presenteras. När en ledande organisation utför påtryckningar på andra organisationer finns det en risk att organisationerna anpassar sig och likriktar sin verksamhet efter den dominerade organisationens krav. Beroende på en organisations förutsättningar kan organisationen antingen anpassa sig eller trycka tillbaka på den dominerade organisationen. Social resursförvaltnings bidragsförfarande kan antas skapa ett tryck genom att alla organisationerna behöver anpassa sig efter riktlinjer för att erhålla bidrag. Med utgångspunkt i teorin om institutionellt tryck undersöks vilken form av institutionellt tryck som föreligger mellan Social resursförvaltning och de ideella organisationerna och hur organisationerna svarar till det institutionella trycket

Studiens visar att Social resursförvaltning *sätter agendan* för hur bidragen ska delas ut och att detta skapar implikationer för relationen med den ideella sektorn. Bidragsdistribueringen till de ideella organisationerna visar i huvudsak på former av tvingande institutionellt tryck då organisationerna anpassar sig efter samma riktlinjer. Det forum där organisationerna kan trycka och påverka Social resursförvaltnings tillvägagångssätt existerar enbart för en del organisationer. Det gäller i synnerhet för organisationer som vågar höras och synas och som generellt har en framstående position inom sitt verksamhetsområde. Mindre och resurssvaga organisationer tenderar att hamna *mellan stolarna* då deras verksamhet inte får lika mycket uppmärksamhet. Genom bidragsförfarandet ökar risken att de ideella organisationerna i Göteborg likriktas. Den nuvarande organiseringen tar lång tid och skapar osäkerhet internt i organisationerna. Risken finns att mindre organisationer utan andra bidragsfinansiärer tillslut inte kan fortsätta med sin verksamhet och faller bort.

Distribueringen av bidrag till den sociala sektorn bör effektiviseras så att organisationerna slipper känna en osäkerhet över att inte kunna planera sin verksamhet. Det forum som idag finns för diskussioner behöver bli tydligare. Social resursförvaltning bör undvika att strömlinjeforma bidragen och istället skapa ett effektivare och mer anpassat bidragssystem som tar tillvara på de ideella organisationernas särart. Att förbättra bidragsdistribueringen och därigenom relationen mellan tjänstemännen och de ideella organisationerna säkerställer man att mångfalden inte försvinner och att en diversifierad social sektor återstår.

Bilagor

Bilaga 1

Frågeschema för intervjuerna med intresseorganisationerna

Om organisationen

Vilken form av verksamhet bedriver ni?

Medlemsantal i Sverige?

Hur många anställda och /eller frivilliga har ni?

Vilket intresse företräder ni?

Vilken ställning har ni i förhållande till andra organisationer i Göteborg?

Relation med Social resursförvaltning

Hur anpassar ni efter social resursförvaltnings riktlinjer?

Vilken relation har ni med tjänstemännen inom social resursförvaltning?

Har ni förtroende /tillit för de anställda inom social resursförvaltning?

Får ni något annat stöd förutom det ekonomiska?

Möjlighet till påverkan

Hur kan ni påverka social resursförvaltnings organisering av bidragen?

Känner ni er hörda får ni vara med på möten, sammankomster m.m?

Har ni något inflytande?

Vilka organisationer har mest inflytande? Kan dessa organisationer påverka mer?

Vilken möjlighet har ni att påverka social resursförvaltnings beslut?

Bilaga 2

Frågeschema till intervjuerna med tjänstemännen inom Social resursförvaltning

Om Social resursförvaltning

Bakgrunds information om Social resursförvaltning

Vilka arbetsuppgifter den intervjuade tjänstemannen innehar

Det ekonomiska bidragen

Hur ser arbetet kring ansökningarna ut?

Hur fungerar organiseringen av bidrag?

Kan en organisation söka för flera år i taget?

Erbjuder ni andra former för stöd än ekonomiskt stöd?

Vilka är riktlinjerna och hur fungerar det?

Kan en ideell organisation påverka ett beslut som fattats kring hur mycket bidrag en organisation ska få?

Har Sociala resursförvaltning en styrande effekt på de ideella organisationerna

Samarbetet med de ideella organisationerna

Hur samarbetar ni med de ideella organisationerna?

Är det vissa organisationer som har mer inflytande än andra?

Är det någon organisation som kan förbises eller hamnar mellan stolarna?

Finns det ett förtroende mellan er och representanterna inom de ideella organisationerna?

Hur går arbetet till om en organisation nekas bidrag ett år?

Är det svårt att komma in som nya organisation?

Hur ser Social resursförvaltnings arbete ut på lång sikt?